

- funkcioner međunarodnog suda, na službi u Bosni i Hercegovini.
- (8) *Dijete* je, u smislu ovog zakona, osoba koja nije navršila četrnaest godina života.
- (9) *Maloljetnik* je, u smislu ovog zakona, osoba koja nije navršila osamnaest godina života.
- (10) *Pravna osoba* je, u smislu ovog zakona, Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općina, mjesna zajednica, svaki organizacioni oblik privrednog društva i svi oblici povezivanja privrednih društava, ustanova, institucije za vršenje kreditnih i drugih bankarskih poslova, za osiguranje imovine i osoba, kao i druge finansijske institucije, fond, političke organizacije i udruženja građana i drugi oblici udruživanja koji mogu da stiču sredstva i da ih koriste na isti način kao i svaka druga institucija ili organ koji ostvaruje i koristi sredstva i kojem je zakonom priznato svojstvo pravne osobe.
- (11) *Privredno društvo* je, u smislu ovog zakona, korporacija, preduzeće, firma, partnerstvo i svaki organizacioni oblik registriran za obavljanje privredne djelatnosti.
- (12) *Udruženje* je bilo koji oblik udruživanja tri ili više osoba.
- (13) *Više osoba* je najmanje dvije osobe ili više njih.
- (14) *Skupina ljudi* je najmanje pet osoba ili više njih.
- (15) *Grupa ljudi* je udruženje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog činjena krivičnih djela, pri čemu svaka od tih osoba daje svoj udio u učinjenju krivičnog djela.
- (16) *Organizirana grupa ljudi* je grupa ljudi koja je formirana, a nije spontano nastala, radi neposredno slijedećeg učinjenja krivičnog djela i čiji članovi ne moraju imati formalno definirane uloge, koja ne mora imati kontinuitet članstva ni razvijenu organizaciju.
- (17) *Organizirana grupa kriminalaca* je organizirana grupa ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna.
- (18) *Osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom* je šef države, uključujući bilo kojeg člana kolektivnog organa koji obavlja funkciju šefa države prema ustavu te države, predsjednik vlade i ministar vanjskih poslova, kadgod se bilo koja od tih osoba nalazi izvan svoje države, kao i članovi njihovih obitelji koji su u njihovom društvu, te svaki funkcioner ili predstavnik države ili funkcioner ili drugi predstavnik međunarodne organizacije koja ima međudržavni karakter, koji je u vrijeme i na mjestu kada je nad njim, njegovim službenim prostorijama, privatnim stanom ili prijevoznim sredstvom učinjeno krivično djelo, prema međunarodnom pravu imao pravo na posebnu zaštitu od napada na njegovu osobu, slobodu ili dostojanstvo, kao i članovi njegove obitelji koji čine njegovu domaćinstvo.
- (19) *Izbjeglice i raseljena lica* su, u smislu ovog zakona, više osoba koje su napustile svoju imovinu na teritoriji Bosne i Hercegovine, u vremenskom periodu između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, a između 30. aprila 1991. godine i 19. decembra 1998. godine na teritoriji Republike Srpske, za koje se pretpostavlja da su izbjeglice ili raseljena lica po Aneksu 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.
- (20) *Državna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela donesenim na osnovu zakona, određena državnom tajnom, a otkrivanjem koje bi nastupile štetne posljedice za nacionalnu sigurnost ili nacionalni interes Bosne i Hercegovine.
- (21) *Vojna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine ili Republike Srpske, drugim propisom Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine ili Republike Srpske, ili aktom nadležnog organa Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine ili Republike Srpske donesenim na osnovu zakona proglašena vojnom tajnom.
- (22) *Službena tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom Bosne i Hercegovine, drugim propisom Bosne i Hercegovine ili općim aktom nadležne institucije Bosne i Hercegovine donesenim na osnovu zakona proglašena službenom tajnom.
- (23) *Isprava ili dokument* je svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja je od značenja za pravne odnose.
- (24) *Novac* je metalno ili papirno sredstvo plaćanja koje je na osnovu zakona u opticaju u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi.
- (25) *Znaci za vrijednost* podrazumijevaju i strane znakove za vrijednost.
- (26) *Pokretna stvar* je i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, toplote ili kretanja, kao i telefonski i drugi impulsi.
- (27) *Motorno vozilo* je svako prometno sredstvo na motorni pogon u suhozemnom, vodenom ili zračnom prometu.
- (28) *Sila* je i primjena hipnoze ili omamljujućih sredstava s ciljem da se neko protiv svoje volje dovede u nesvjesno stanje ili onesposobi za otpor.
- (29) *Opojna droga* je medicinski lijek ili opasna supstanca s adiktivnim i psihotropnim svojstvima, ili supstanca koja se lahko može pretvoriti u takvu supstancu, ako podliježe kontroli prema međunarodnoj konvenciji koju je Bosna i Hercegovina ratificirala, ili supstanca koja je proglašena opojnom drogom od strane nadležne institucije Bosne i Hercegovine ili nadležne institucije entiteta.
- (30) *Međunarodni krivični sud* podrazumijeva Međunarodni krivični sud za područje bivše Jugoslavije.
- (31) *Izražavanje* u jednom gramatičkom rodu, muškom ili ženskom, uključuje oba roda fizičkih osoba.

II - GLAVA DRUGA - OSNOVNE ODREDBE

Osnova i granice krivičnopravne prinude

Član 2.

- (1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije se propisuju samo za ona ponašanja kojima se tako ugrožavaju ili povređuju osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim pravom, da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez krivičnopravne prinude.
- (2) Propisivanje krivičnih djela i vrste i raspona krivičnopravnih sankcija zasniva se na neophodnosti primjene krivičnopravne prinude i njenoj srazmjernosti jačini opasnosti za osobne slobode i prava čovjeka, te druge osnovne vrijednosti.

Načelo zakonitosti**Član 3.**

- (1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.
- (2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

Vremensko važenje Krivičnog zakona**Član 4.**

- (1) Na učinitelja krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
- (2) Ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.

Vrste krivičnopravnih sankcija**Član 5.**

Krivičnopravne sankcije su: kazne, uvjetna osuda, mjere sigurnosti i odgojne mjere.

Svrha krivičnopravnih sankcija**Član 6.**

Svrha krivičnopravnih sankcija je:

- a) preventivni uticaj na druge da poštuju pravni sistem i ne učine krivična djela;
- b) sprečavanje učinitelja da učini krivična djela i podsticanje njegovog preodgoja.

Ograničenja u izvršenju krivičnopravnih sankcija**Član 7.**

Učinitelju krivičnog djela u izvršenju krivičnopravne sankcije mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u mjeri koja odgovara prirodi i sadržini te sankcije i samo na način kojim se osigurava poštivanje osobe učinitelja i njegovo ljudsko dostojanstvo, u skladu s međunarodnim pravom.

III - GLAVA TREĆA - PRIMJENA KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA BOSNE I HERCEGOVINE**Isključenje primjene krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema djeci****Član 8.**

Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se ne primjenjuje prema djetetu koje u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije navršilo četrnaest godina života.

Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema maloljetnicima**Član 9.**

Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema maloljetnicima u skladu s glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovog zakona i drugim zakonima Bosne i Hercegovine.

Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine na pravne osobe**Član 10.**

Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje na pravne osobe u skladu s glavom XIV (*Odgovornost pravnih osoba za krivična djela*) ovog zakona i drugim zakonima Bosne i Hercegovine.

Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema svakom ko na teritoriji Bosne i Hercegovine učini krivično djelo**Član 11.**

- (1) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakom ko učini krivično djelo na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- (2) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakom ko učini krivično djelo na domaćem plovilu, bez obzira gdje se plovilo nalazilo u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
- (3) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakom ko učini krivično djelo u domaćem civilnom zrakoplovu dok je u letu ili u domaćem vojnom zrakoplovu, bez obzira gdje se zrakoplov nalazio u vrijeme učinjenja krivičnog djela.

Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine za krivična djela učinjena izvan Bosne i Hercegovine**Član 12.**

- (1) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema svakome ko izvan njezine teritorije učini:
 - a) bilo koje krivično djelo protiv integriteta Bosne i Hercegovine iz glave XVI (*Krivična djela protiv integriteta Bosne i Hercegovine*) ovog zakona;
 - b) krivično djelo krivotvorenja novca ili krivotvorenja vrijednosnih papira Bosne i Hercegovine, krivično djelo krivotvorenja znakova za vrijednost ili krivotvorenja znakova za obilježavanje robe, mjera i utega izdatih na osnovi propisa institucija Bosne i Hercegovine iz člana 205. do 208. ovog zakona;
 - c) krivično djelo koje je Bosna i Hercegovina obavezna kažnjavati prema propisima međunarodnog prava, međunarodnih ili međudržavnih ugovora;
 - d) krivično djelo protiv službene ili odgovorne osobe u institucijama Bosne i Hercegovine u vezi s njezinom službom.
- (2) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema državljaninu Bosne i Hercegovine koji izvan teritorije Bosne i Hercegovine učini bilo koje drugo krivično djelo osim onih koja su obuhvaćena odredbom stava 1. ovog člana.
- (3) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema strancu koji izvan teritorije Bosne i Hercegovine prema Bosni i Hercegovini ili njezinom državljaninu učini bilo koje krivično djelo koje nije obuhvaćeno odredbom stava 1. ovog člana.
- (4) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema strancu koji izvan teritorije Bosne i Hercegovine prema stranoj državi ili prema strancu učini krivično djelo za koje se po tom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.
- (5) U slučajevima iz st. 2. i 3. ovog člana krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primijenit će se samo ako se učinilac krivičnog djela zatekne na teritoriji Bosne i Hercegovine ili joj bude izručen, a u slučaju iz stava 4. ovog člana samo ako se učinilac zatekne na teritoriji Bosne i Hercegovine i ne bude izručen drugoj državi.

Primjena općeg dijela ovog zakona**Član 13.**

- (1) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se prema učiniteljima svih krivičnih djela propisanih u zakonima Bosne i Hercegovine.

- (2) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se prema maloljetnicima, osim ako zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se na pravne osobe, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

IV - GLAVA ČETVRTA - ZASTARJELOST

Zastarjelost krivičnog gonjenja

Član 14.

- (1) Ako u ovom zakonu nije drukčije propisano, krivično gonjenje ne može se poduzeti kad od učinjenja krivičnog djela protekne:
- tridesetpet godina za krivično djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora;
 - dvadeset godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko deset godina;
 - petnaest godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina;
 - deset godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko tri godine;
 - pet godine za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko jedne godine;
 - tri godine za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.
- (2) Ako je za krivično djelo propisano više kazni, rok zastarjelosti određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Tok i prekid zastarjelosti krivičnog gonjenja

Član 15.

- Zastarijevanje krivičnog gonjenja počinje od dana kad je krivično djelo učinjeno.
- Zastarijevanje ne teče za vrijeme za koje se po zakonu krivično gonjenje ne može poduzeti ili nastaviti.
- Zastarijevanje se prekida svakom procesnom radnjom koja se poduzima radi gonjenja učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela.
- Zastarijevanje se prekida i kad učinitelj, u vrijeme dok teče rok zastarjelosti, učini isto tako teško ili teže krivično djelo.
- Sa svakim prekidom zastarijevanje počinje ponovno teći.
- Zastarjelost krivičnog gonjenja nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarjelost krivičnog gonjenja.

Zastarjelost izvršenja kazne

Član 16.

Ako u ovom zakonu nije drukčije propisano, izrečena kazna neće se izvršiti kad od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- tridesetpet godina ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora;
- dvadeset godina ako je izrečena kazna zatvora preko deset godina;
- petnaest godina ako je izrečena kazna zatvora preko pet godina;
- deset godina ako je izrečena kazna zatvora preko tri godine;
- pet godine ako je izrečena kazna zatvora preko jedne godine;
- tri godine ako je izrečena kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna.

Zastarjelost izvršenja sporednih kazni i mjera sigurnosti

Član 17.

- Zastarjelost izvršenja novčane kazne kao sporedne kazne nastupa kad protekne dvije godine od dana pravomoćnosti presude kojom je ta kazna izrečena.
- Zastarjelost izvršenja mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i mjere sigurnosti oduzimanja predmeta nastupa kad protekne pet godina od dana pravomoćnosti odluke kojom su te mjere izrečene.
- Zastarjelost izvršenja mjere sigurnosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti nastupa kad protekne onoliko vremena koliko je sud odredio za trajanje te mjere.

Tok i prekid zastarijevanja izvršenja kazne i mjera sigurnosti

Član 18.

- Zastarijevanje izvršenja kazne počinje od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena, a u slučaju opoziva uvjetne osude, od dana pravomoćnosti odluke o opozivu uvjetne osude.
- Zastarijevanje ne teče za vrijeme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može poduzeti.
- Zastarijevanje se prekida svakom radnjom nadležnog organa koja se poduzima radi izvršenja kazne.
- Sa svakim prekidom zastarijevanje počinje ponovno teći.
- Zastarjelost izvršenja kazne nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarjelost izvršenja kazne.
- Odredbe st. 2. do 5. ovog člana primjenjuju se i na zastarjelost izvršenja mjera sigurnosti.

Nezastarivost krivičnog gonjenja i izvršenja kazne

Član 19.

Krivično gonjenje i izvršenje kazne ne zastarijeva za krivična djela genocida, zločina protiv čovječnosti te ratnih zločina, kao ni za krivična djela za koja po međunarodnom pravu zastarjelost ne može nastupiti.

V - GLAVA PETA - KRIVIČNO DJELO

Krivično djelo

Član 20.

Krivično djelo je protupravno djelo koje je zakonom propisano kao krivično djelo, čija su obilježja propisana zakonom i za koje je zakonom propisana krivičnopravna sankcija.

Način učinjenja krivičnog djela

Član 21.

- Krivično djelo može se učiniti činjenjem ili nečinjenjem.
- Krivično djelo je učinjeno nečinjenjem kad je učinitelj koji je pravno obavezan spriječiti nastupanje zakonom opisane posljedice krivičnog djela to propustio učiniti, a takvo je propuštanje po djelovanju i značenju jednako učinjenju tog krivičnog djela činjenjem.

Vrijeme učinjenja krivičnog djela

Član 22.

Krivično djelo je učinjeno u vrijeme kad je učinitelj radio ili bio dužan raditi, bez obzira na to kad je posljedica činjenja ili nečinjenja nastupila.

Mjesto učinjenja krivičnog djela

Član 23.

- (1) Krivično djelo je učinjeno kako u mjestu gdje je učinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je posljedica činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelomično nastupila.
- (2) Krivično djelo je u slučaju kažnjivog pokušaja učinjeno kako u mjestu gdje je učinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je prema njegovom umišljaju posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelomično trebala nastupiti.
- (3) Krivično djelo je u slučaju saučesništva učinjeno u mjestu utvrđenom u stavu 1. ovog člana i u mjestu gdje je saučesnik radio ili je bio dužan raditi ili u mjestu gdje je prema umišljaju saučesnika posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja trebala nastupiti.

Nužna odbrana

Član 24.

- (1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u nužnoj odbrani.
- (2) Nužna je ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinitelj od sebe ili drugog odbije istovremeni ili direktno predstojeći protupravni napad, a koja je srazmjerna napadu.
- (3) Učinitelj koji prekorači granice nužne odbrane može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinio zbog jake razdraženosti ili straha izazvanog napadom, može se i osloboditi od kazne.

Krajnja nužda

Član 25.

- (1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u krajnjoj nuždi.
- (2) Krajnja nužda postoji kad je djelo učinjeno da učinitelj od sebe ili drugog otkloni istovremenu ili direktno predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pritom učinjeno zlo nije veće od zla koje je prijetilo.
- (3) Učinitelj koji sam izazove opasnost ali iz nehata, ili prekorači granice krajnje nužde, može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinjeno pod osobito olakšavajućim okolnostima, a može se i osloboditi od kazne.
- (4) Nema krajnje nužde ako je učinitelj bio dužan izložiti se opasnosti.

Pokušaj

Član 26.

- (1) Ko s umišljajem započne činjenje krivičnog djela, ali ga ne dovrši, kaznit će se za pokušaj krivičnog djela ako se za to krivično djelo može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, a za pokušaj drugog krivičnog djela kad zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.
- (2) Učinitelj će se za pokušaj krivičnog djela kazniti u granicama kazne propisane za to krivično djelo, a može se i blaže kazniti.

Nepodobni pokušaj

Član 27.

Učinitelj koji pokuša učiniti krivično djelo nepodobnim sredstvom ili prema nepodobnom predmetu, može se osloboditi od kazne ili se može blaže kazniti.

Dobrovoljni odustanak

Član 28.

- (1) Učinitelj koji je pokušao učiniti krivično djelo, ali je dobrovoljno odustao od kažnjivog pokušaja, može se osloboditi od kazne.
- (2) U slučaju dobrovoljnog odustanka od kažnjivog pokušaja učinitelj će se kazniti za one radnje koje čine neko drugo samostalno krivično djelo.

Saučinitelji

Član 29.

Ako više osoba, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, zajednički učine krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to krivično djelo.

Podstrekavanje

Član 30.

- (1) Ko drugog s umišljajem podstrekava da učini krivično djelo kaznit će se kao da ga je sam učinio.
- (2) Ko drugog s umišljajem podstrekava na učinjenje krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, a krivično djelo ne bude ni pokušano, kaznit će se kao za pokušaj krivičnog djela.

Pomaganje

Član 31.

- (1) Ko drugom s umišljajem pomogne u učinjenju krivičnog djela, kaznit će se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti.
- (2) Kao pomaganje u učinjenju krivičnog djela smatra se osobito: davanje savjeta ili uputa kako da se učini krivično djelo, stavljanje na raspolaganje učinitelju sredstava za učinjenje krivičnog djela, uklanjanje prepreka za učinjenje krivičnog djela te unaprijed obećano prikrivanje krivičnog djela, učinitelja, sredstava kojima je krivično djelo učinjeno, tragova krivičnog djela ili predmeta pribavljenih krivičnim djelom.

Granice krivične odgovornosti i kažnjivosti saučesnika

Član 32.

- (1) Saučinitelj je krivično odgovoran u granicama svojeg umišljaja ili nehata, a podstrekač i pomagač u granicama svog umišljaja.
- (2) Saučinitelja, podstrekača ili pomagača koji dobrovoljno spriječi učinjenje krivičnog djela sud će osloboditi od kazne.
- (3) Osobni odnosi, svojstva i okolnosti zbog kojih zakon isključuje krivičnu odgovornost ili dopušta oslobodjenje od kazne ili ublažavanje kazne, mogu se uzeti u obzir samo onom učinitelju, saučinitelju, podstrekaču ili pomagaču kod kojega takvi odnosi, svojstva i okolnosti postoje.

VI - GLAVA ŠESTA - KRIVIČNA ODGOVORNOST**Elementi krivične odgovornosti**

Član 33.

- (1) Krivično je odgovoran učinitelj koji je uračunljiv i kriv za učinjeno krivično djelo.
- (2) Učinitelj je kriv ako je krivično djelo učinio s umišljajem.
- (3) Učinitelj je kriv i ako je krivično djelo učinio iz nehata, ako to zakon izričito propisuje.

Uračunljivost**Član 34.**

- (1) Nije uračunljiva osoba koja u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije mogla shvatiti značaj svog djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja (neuračunljivost).
- (2) Učinitelj krivičnog djela čija je sposobnost da shvati značaj svog djela ili sposobnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena zbog nekog stanja iz stava 1. ovog člana može se blaže kazniti (bitno smanjena uračunljivost).
- (3) Krivično je odgovoran učinitelj krivičnog djela koji je upotrebom alkohola, droga ili na drugi način doveo sebe u stanje u kome nije mogao shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovodenja u to stanje djelo bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili je u odnosu prema krivičnom djelu kod njega postojao nehat a zakon za takvo djelo propisuje krivičnu odgovornost i za nehat (samoskrivljena neuračunljivost).
- (4) Bitno smanjena uračunljivost u koju se učinitelj doveo na način iz stava 3. ovog člana ne može biti osnov za ublažavanje kazne.

Umišljaj**Član 35.**

- (1) Krivično djelo može biti učinjeno s direktnim ili eventualnim umišljajem.
- (2) Učinitelj postupa s direktnim umišljajem kada je bio svjestan svog djela i htio njegovo učinjenje.
- (3) Učinitelj postupa s eventualnim umišljajem kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njeno nastupanje.

Nehat**Član 36.**

- (1) Krivično djelo može biti učinjeno iz svjesnog ili nesvjesnog nehata.
- (2) Učinitelj postupa iz svjesnog nehata kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je olahko držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.
- (3) Učinitelj postupa iz nesvjesnog nehata kad učinitelj nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim osobnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.

Stvarna zabluda**Član 37.**

- (1) Nije krivično odgovorna osoba koja u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije bila svjesna nekog njegovog zakonom propisanog obilježja, ili koja je pogrešno smatrala da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo bilo dopušteno.
- (2) Ako je osoba bila u zabludi iz nehata, krivično je odgovorna za krivično djelo učinjeno iz nehata ako zakon za to krivično djelo propisuje kažnjavanje i za nehat.

Pravna zabluda**Član 38.**

Učinitelj krivičnog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi od kazne.

VII - GLAVA SEDMA - KAZNE**Svrha kažnjavanja****Član 39.**

Svrha kažnjavanja je:

- a) da se izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela;
- b) da se utječe na učinitelja da ubuduće ne čini krivična djela;
- c) da se utječe na ostale da ne čine krivična djela;
- d) i da se utječe na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja učinitelja.

Vrste kazni**Član 40.**

Krivično odgovornim učiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove kazne:

- a) kazna zatvora;
- b) novčana kazna.

Glavna i sporedna kazna**Član 41.**

- (1) Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.
- (2) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.
- (3) Ako su za jedno krivično djelo propisane obje kazne, samo se jedna može izreći kao glavna.
- (4) Za krivična djela učinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kad nije propisana zakonom, ili kad je zakonom propisano da će se učinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Kazna zatvora**Član 42.**

- (1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana ni duža od dvadeset godina.
- (2) Za najteže oblike teških krivičnih djela učinjenih s umišljajem, može se propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset do četrdesetpet godina (dugotrajni zatvor).
- (3) Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino krivično djelo.
- (4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći učinitelju koji u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije navršio dvadesetjednu godinu života.
- (5) Pod uvjetima propisanim glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovog zakona može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Kazna maloljetničkog zatvora je po svojoj svrsi, prirodi, trajanju i načinu izvršenja posebna kazna lišenja slobode.
- (6) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci i na pune dane. Kazna dugotrajnog zatvora se izriče samo na pune godine.
- (7) Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržanih tri petine te kazne.

Rad za opće dobro na slobodi**Član 43.**

- (1) Kad sud odmjeri i izrekne kaznu zatvora od najviše šest mjeseci, istovremeno može odrediti da se izrečena kazna, uz

- pristanak optuženog, zamijeni radom za opće dobro na slobodi.
- (2) Odluka da se kazna zatvora zamijeni radom za opće dobro na slobodi zasniva se na ocjeni da, uzimajući u obzir sve okolnosti koje određuju vrstu i raspon kazne, izvršenje kazne zatvora ne bi bilo neophodno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, ali istovremeno uvjetna kazna ne bi bila dovoljna za postizanje opće svrhe krivičnopravnih sankcija.
 - (3) Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju srazmjernom izrečenoj kazni zatvora, od najmanje deset do najviše šestdeset radnih dana. Rok izvršenja rada za opće dobro na slobodi ne može biti kraći od jednog mjeseca niti duži od jedne godine.
 - (4) Odmjeravajući trajanje rada za opće dobro na slobodi kao i roka izvršenja tog rada, sud će uzeti u obzir izrečenu kaznu zatvora koja se zamjenjuje i mogućnosti učinitelja u pogledu njegove osobne situacije i zaposlenja.
 - (5) U slučaju kada osuđeni po isteku određenog roka, nije izvršio ili je samo djelimično izvršio rad za opće dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju srazmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi.
 - (6) Zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi može se primijeniti i u slučajevima kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora prema odredbama člana 47. (Zamjena novčane kazne) ovog zakona.
 - (7) Raspoređivanje na rad za opće dobro na slobodi u smislu vrste i radnog mjesta vrši Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, vodeći računa o sposobnostima i znanjima osuđenog.

Uvjetni otpust

Član 44.

- (1) Osuđeni koji je izdržao polovinu, te izuzetno osuđeni koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora, može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora pod uvjetom da ne učini novo krivično djelo prije isteka trajanja kazne (uvjetni otpust).
- (2) Osuđeni koji je izdržao polovinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora ako se za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje popravi do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, a naročito da neće učiniti krivična djela. Prilikom odlučivanja o uvjetnom otpustu osuđenog, uzet će se u obzir njegovo ponašanje u toku izdržavanja kazne kao i druge okolnosti koje ukazuju na to da je svrha kažnjavanja postignuta.
- (3) Osuđeni koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti uvjetno otpušten ukoliko postoje uvjeti iz stava 1. ovog člana i ukoliko posebne okolnosti vezane za ličnost osuđenog jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja.
- (4) Osuđeni na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno otpušten nakon izdržane tri petine te kazne.

Opoziv uvjetnog otpusta

Član 45.

- (1) Sud će opozvati uvjetni otpust ako osuđeni za vrijeme uvjetnog otpusta učini jedno ili više krivičnih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna.
- (2) Sud može opozvati uvjetni otpust ako osuđeni na uvjetnom otpustu učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora do jedne godine. Prilikom odlučivanja da li da opozove uvjetni otpust, sud naročito uzima u obzir sličnost učinjenih djela, njihov značaj, motive

iz kojih su učinjena, kao i druge okolnosti koje ukazuju na prikladnost opoziva uvjetnog otpusta.

- (3) Prilikom izricanja opoziva uvjetnog otpusta, sud izriče kaznu uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koji je osuđeni izdržao prema ranijoj presudi uračunava se u izdržavanje naknadne kazne, ali se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava.
- (4) Odredbe st. 1. do 3. ovog člana primjenjuju se i kada se osuđenom na uvjetnom otpustu sudi za krivično djelo učinjeno prije njegovog uvjetnog otpusta.
- (5) Ako je osuđeni na uvjetnom otpustu osuđen na kaznu zatvora do jedne godine i ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produžava za vrijeme koje je osuđeni proveo na izdržavanju kazne zatvora.

Novčana kazna

Član 46.

- (1) Novčana kazna se izriče u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu.
- (2) Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, može iznositi najmanje pet a najviše tristošezdeset dnevnih iznosa, a za krivična djela učinjena iz koristoljublja najviše hiljadu petsto dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.
- (3) Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu, najniži iznos ne može biti manji od 150 KM a najviši iznos ne može biti veći od 50.000 KM, a za krivična djela učinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.
- (4) Prilikom izricanja novčane kazne za krivična djela učinjena iz koristoljublja, sud može izreći novčanu kaznu u većem iznosu od najvišeg iznosa propisanog u stavu 2. i 3. ovog člana, ukoliko vrijednost protupravne imovinske koristi koju je učinitelj pribavio krivičnim djelom prelazi iznos od 1.000.000 KM. U tom slučaju, učinitelju se može izreći novčana kazna u iznosu koji ne može biti veći od dvostrukog iznosa od vrijednosti protupravne imovinske koristi koju je pribavio krivičnim djelom zbog kojeg mu se izriče novčana kazna.
- (5) Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opća pravila o odmjeravanju kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir njegov dohotka učinitelja prema iznosu njegove tromjesečne neto plaće i njegove druge dohotke, kao i obiteljske obaveze. Prilikom određivanja visine iznosa sud se oslanja na podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.
- (6) Podatke iz prethodnih stavova ovog člana koji sudu nisu poznati osigurava optuženi u roku koji odredi sud, a najkasnije do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku. Ako do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu, pri čemu se primjenjuju opća pravila za odmjeravanje kazne.
- (7) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu a najviše jednu trećinu zadnje zvanično objavljene prosječne mjesečne neto plaće zaposlenih u Bosni i Hercegovini, koju objavljuje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.
- (8) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne, koji ne može biti kraći od petnaest dana ni duži od šest mjeseci, ali u opravdanim slučajevima sud može dopustiti da osuđeni

isplati novčanu kaznu i u otplatama, s tim da rok isplate ne može biti duži od dvije godine.

- (9) Novčane kazne izrečene i naplaćene po ovom zakonu su prihod budžeta Bosne i Hercegovine.

Zamjena novčane kazne

Član 47.

- (1) Novčana kazna se ne naplaćuje prinudno.
- (2) Ako se novčana kazna ne može u cijelosti ili djelimično naplatiti u roku koji je utvrđen presudom, sud će bez odlaganja donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora.
- (3) Novčana kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne, odnosno ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu, za svakih započetih pedeset KM novčane kazne odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti duži od jedne godine.
- (4) Ako osuđeni isplati samo dio novčane kazne, ostatak će se srazmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne, izvršenje zatvora će se obustaviti.

Opća pravila za odmjerenje kazne

Član 48.

- (1) Sud će učinitelju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a osobito: stepen krivične odgovornosti, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo držanje nakon učinjenog krivičnog djela, kao i druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja.
- (2) Kad sud odmjerenje kaznu učinitelju za krivično djelo učinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela učinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude, odnosno od izdržane ili oproštene kazne.
- (3) Pri odmjerenju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovno stanje učinitelja, vodeći pri tome računa o visini njegove plaće, njegovim drugim приходima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obavezama.

Ublažavanje kazne

Član 49.

Sud može učinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:

- a) kad zakon propisuje da se učinitelj može blaže kazniti;
- b) i kad sud utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i s ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne

Član 50.

- (1) Kad postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz člana 49. (*Ublažavanje kazne*) ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:
- a) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;

b) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;

c) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;

d) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora;

e) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora od najviše jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora;

f) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna;

g) ako je za krivično djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa a ako se izriče u određenom iznosu do 150 KM.

- (2) Pri odlučivanju koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to krivično djelo.

Oslobodenje od kazne

Član 51.

- (1) Sud može osloboditi od kazne učinitelja krivičnog djela kad to zakon izričito propisuje.
- (2) Kad je sud ovlašten učinitelja krivičnog djela osloboditi od kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članu 49. (*Ublažavanje kazne*) ovog zakona.

Poseban slučaj oslobodenja od kazne za krivična djela počinjena iz nehata

Član 52.

Sud može osloboditi od kazne učinitelja krivičnog djela učinjenog iz nehata, kad posljedice djela tako teško pogodaju učinitelja da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

Stjecaj krivičnih djela

Član 53.

- (1) Ako je učinitelj jednom radnjom ili s više radnji učinio više krivičnih djela za koja mu se istovremno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.
- (2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:
- a) ako je za neko od krivičnih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu;
- b) ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih kazni niti prijeći dvadeset godina;
- c) ako su za sva krivična djela u stjecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina;
- d) ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih novčanih kazni.
- (3) Ako je za neka krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga krivična djela u stjecaju novčane kazne,

izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu prema odredbama stava 2. tač. b. do d. ovog člana.

- (4) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar za jedno krivično djelo u stjecađu, a ako je utvrdio više novčanih kazni, izreći će jedinstvenu novčanu kaznu prema odredbi stava 2. tačke d. ovog člana.
- (5) Ako je sud za krivična djela u stjecađu utvrdio kazne zatvora i kazne maloljetničkog zatvora, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora prema odredbama stava 2. tač. b. i c. ovog člana.

Produženo krivično djelo

Član 54.

- (1) Odredbe ovog zakona o sticaju krivičnih djela neće se primijeniti kada učinilac učini produženo krivično djelo.
- (2) Produženo krivično djelo je učinjeno kad je učinilac s umišljajem učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja s obzirom na način učinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.
- (3) Kada se radi o produženom krivičnom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to krivično djelo. Ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.

Odmjeravanje kazne osuđenoj osobi

Član 55.

- (1) Ako se osuđenoj osobi sudi za krivično djelo učinjeno prije nego što je započela izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva krivična djela primjenom odredaba člana 53. (*Stjecaj krivičnih djela*) ovoga zakona uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđeni izdržao, uračunat će se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.
- (2) Za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će učinitelju izreći kaznu neovisno od ranije izrečene kazne, ako se primjenom odredaba člana 53. ovog zakona ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja s obzirom na trajanje neizdržanog dijela ranije izrečene kazne.
- (3) Prema osuđenom koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora učini krivično djelo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, primijenit će se disciplinska mjera.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

Član 56.

- (1) Vrijeme provedeno u pritvoru, kao i svako lišenje slobode u vezi s krivičnim djelom, uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora ili novčanu kaznu.
- (2) Pri svakom uračunavanju izjednačava se dan pritvora, dan lišenja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inostranstvu

Član 57.

Pritvor, lišenje slobode u toku ekstradicijskog postupka, kao i kazna koju je učinitelj izdržao po presudi inostranog suda uračunat će se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto krivično

djelo, a ako kazne nisu iste vrste, uračunavanje će se izvršiti po ocjeni suda.

VIII - GLAVA OSMA - UVJETNA OSUDA

Svrha uvjetne osude

Član 58.

Svrha uvjetne osude je da se učinitelju krivičnog djela uputi upozorenje uz prijetnju kaznom (uvjetna osuda) kojim se omogućava ostvarenje svrhe krivičnopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezinog izvršenja, kad izvršenje kazne nije nužno radi krivičnopravne zaštite.

Uvjetna osuda

Član 59.

- (1) Uvjetnom osudom sud učinitelju krivičnog djela utvrđuje kaznu i istodobno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne ni duže od pet godina (vrijeme provjeravanja), ne učini novo krivično djelo.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći uvjetnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uvjetne osude, posebno uzeti u obzir ličnost učinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno.
- (3) Uvjetna osuda se može izreći kad je učinitelju utvrđena kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna.
- (4) Za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna može se izreći uvjetna osuda samo ako je kazna iz stava 3. ovog člana utvrđena ublažavanjem zakonom propisane kazne.
- (5) Uvjetna osuda se ne može izreći za krivična djela za koja se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora manja od jedne godine.
- (6) Ako je učinitelju utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uvjetna osuda se može izreći za obje kazne ili samo za kaznu zatvora.
- (7) Mjere sigurnosti, izrečene uz uvjetnu osudu, izvršavaju se.

Obaveze učinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda

Član 60.

- (1) Sud može u uvjetnoj osudi odrediti ispunjavanje slijedećih obaveza: da će osuđeni vratiti imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, da će nadoknaditi štetu koju je prouzrokovao krivičnim djelom, ili ispunjavanje druge obaveze predviđene krivičnim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine.
- (2) Rok za ispunjenje obaveza iz stava 1. ovog člana utvrđuje sud u okviru određenog vremena provjeravanja.

Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela

Član 61.

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđeni u toku vremena provjeravanja učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora od dvije godine ili teža kazna.
- (2) Ako osuđeni u vrijeme provjeravanja učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora u trajanju kraćem od dvije godine ili novčana kazna, sud će, pošto ocijeni sve okolnosti koje se odnose na učinjena krivična djela i učinitelja, a posebno srodnost učinjenih krivičnih djela, njihov značaj i pobude iz kojih su učinjena, odlučiti hoće li opozvati uvjetnu osudu. Pri tome sud je vezan zabranom izricanja uvjetne osude ako učinitelju za krivična

djela utvrđena u uvjetnoj osudi i za nova krivična djela treba izreći kaznu zatvora u trajanju više od dvije godine (član 59. Uvjetna osuda, stav 3. ovog zakona).

- (3) Ako opozove uvjetnu osudu, sud će primjenom odredaba člana 53. (Stjecaj krivičnih djela) ovog zakona izreći jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično djelo, uzimajući kaznu iz opozvane uvjetne osude kao utvrđenu.
- (4) Ako ne opozove uvjetnu osudu, sud može za novo krivično djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu. Ako sud ocijeni da i za novo krivično djelo treba izreći uvjetnu osudu, utvrdit će jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično djelo primjenom odredaba člana 53. ovog zakona i odredit će novo vrijeme provjeravanja, koje ne može biti kraće od jedne ni duže od pet godina računajući od dana pravomoćnosti nove presude. Osuđenom kojem za novo krivično djelo bude izrečena kazna zatvora, vrijeme provedeno na izdržavanju ove kazne ne uračunava se u vrijeme provjeravanja utvrđeno uvjetnom osudom za ranije krivično djelo.

Opoziv uvjetne osude zbog ranije učinjenog krivičnog djela

Član 62.

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije njezinog izricanja utvrdi da je osuđeni učinio krivično djelo prije nego što je uvjetno osuđen i ako ocijeni da ne bi bilo osnova za izricanje uvjetne osude da se znalo za to krivično djelo. U tom slučaju primijenit će odredbu člana 61. (Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela) stava 3. ovog zakona.
- (2) Ako sud ne opozove uvjetnu osudu, primijenit će odredbu člana 61. stava 4. ovog zakona.

Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza

Član 63.

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje izrečene kazne ako osuđeni u određenom vremenu provjeravanja ne ispuni izrečenu obavezu u slučajevima kada je mogao ispuniti tu obavezu.
- (2) U slučaju nemogućnosti ispunjavanja izrečene obaveze, sud može produžiti rok za ispunjenje te obaveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obavezom predviđenom krivičnim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, ili može osuđenog osloboditi ispunjenja izrečene obaveze.

Rokovi za opoziv uvjetne osude

Član 64.

- (1) Uvjetna osuda se može opozvati u toku vremena provjeravanja.
- (2) Ako osuđeni u toku vremena provjeravanja učini krivično djelo koje povlači opoziv uvjetne osude, a to je presudom utvrđeno tek poslije isteka vremena provjeravanja, uvjetna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vrijeme provjeravanja.
- (3) Ako osuđeni u određenom roku ne ispuni neku obavezu iz člana 60. (*Obaveze učinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda*) stava 1. ovog zakona, sud može opozvati uvjetnu osudu najkasnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vrijeme provjeravanja i odrediti da se izvrši kazna utvrđena u uvjetnoj osudi.

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom

Član 65.

- (1) Sud može odrediti da se učinitelj, kome je izrečena uvjetna osuda, stavi pod zaštitni nadzor ako s obzirom na okolnosti

učinjenja krivičnog djela, osobu učinitelja, njegov raniji život i držanje poslije učinjenog krivičnog djela smatra da će se uz određivanje zaštitnog nadzora svrha uvjetne osude i društveno prilagodavanje osuđenog bolje ostvariti.

- (2) Zaštitni nadzor obuhvaća ovim zakonom predviđene mjere pomoći, brige, nadzora i zaštite, s tim da vrijeme trajanja nadzora ne može biti kraće od šest mjeseci niti duže od dvije godine.

Sadržaj zaštitnog nadzora

Član 66.

Zaštitni nadzor može obuhvatiti ove obaveze:

- a) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
- b) uzdržavanje od upotrebe alkoholnih pića ili opojnih droga;
- c) posjećivanje određenih psihijatrijskih, psiholoških i drugih savjetovališta i postupanje po njihovim savjetima;
- d) osposobljavanje za određeno zanimanje;
- e) prihvaćanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima učinitelja;
- f) raspolaganje s plaćom i drugim prihodima ili imovinom na primjeren način i u skladu s bračnim i obiteljskim obavezama.

Određivanje zaštitnog nadzora

Član 67.

- (1) Sud u presudi određuje jednu ili više obaveza iz člana 66. (*Sadržaj zaštitnog nadzora*) ovog zakona utvrđujući njihov sadržaj.
- (2) Prilikom određivanja obaveza iz člana 66. ovog zakona sud će naročito uzeti u obzir godine života učinitelja, njegovo opće zdravstveno i duševno stanje, njegove sklonosti i navike u načinu vođenja života, naročito u kući, školi ili na radnom mjestu, pobude iz kojih je učinio krivično djelo i ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, njegov raniji život, osobne i obiteljske prilike, kao i druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja a od značaja su za izbor obaveza zaštitnog nadzora i njihovo trajanje.
- (3) Ako u toku trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha zaštitnog nadzora, može zaštitni nadzor ukinuti prije isteka određenog vremena.
- (4) Ako osuđeni kojem je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obaveze zamijeniti drugim ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja, ili opozvati uvjetnu osudu.

IX - GLAVA DEVETA - MJERE SIGURNOSTI

Svrha mjera sigurnosti

Član 68.

Svrha mjera sigurnosti je da se otklone stanja ili uvjeti koji mogu utjecati da učinitelj ubuduće učini krivična djela.

Vrste mjera sigurnosti

Član 69.

Učiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove mjere sigurnosti:

- a) obavezno psihijatrijsko liječenje;
- b) obavezno liječenje od ovisnosti;
- c) zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
- d) oduzimanje predmeta.

Izricanje mjera sigurnosti

Član 70.

Sud može učinitelju krivičnog djela izreći jednu ili više mjera sigurnosti kad postoje uvjeti za njihovo izricanje propisani ovim zakonom.

Obavezno psihijatrijsko liječenje

Član 71.

- (1) Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja izriče se učinitelju krivičnog djela koji je krivično djelo učinio u stanju bitno smanjene uračunljivosti, odnosno smanjene uračunljivosti, ako postoji opasnost da bi uzroci takvog stanja mogli i ubuduće djelovati na učinitelja da učini novo krivično djelo.
- (2) Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja može se izvršiti, pod uvjetima utvrđenim u stavu 1. ovog člana, uz izdržavanje kazne zatvora ili uz rad za opće dobro na slobodi, ili uz uvjetnu osudu.
- (3) Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja traje dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena, ali najduže do isteka izdržavanja kazne zatvora ili izvršenja rada za opće dobro na slobodi ili isteka vremena provjeravanja uz uvjetnu osudu.
- (4) Kao u slučaju iz člana 43. (Rad za opće dobro na slobodi) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji se u toku izvršenja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju.
- (5) Pod uvjetima iz stava 2. ovog člana, obavezno psihijatrijsko liječenje se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (6) Prema učinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 63. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja određenih obaveza*) ovog zakona.

Obavezno liječenje od ovisnosti

Član 72.

- (1) Mjera sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti može se izreći učinitelju koji je krivično djelo učinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ako postoji opasnost da će zbog te ovisnosti i ubuduće učiniti krivična djela.
- (2) Mjera sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti, pod uvjetima iz stava 1. ovog člana, može se izreći uz istu krivičnopravnu sankciju, u istom trajanju i na isti način kako je ovim zakonom propisano za mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja.
- (3) Kao u slučaju iz člana 43. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stava 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji se u toku izvršenja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom liječenju od ovisnosti.
- (4) Pod uvjetima iz člana 71. (*Obavezno psihijatrijsko liječenje*) stava 2. ovog zakona, obavezno liječenje od ovisnosti se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (5) Prema učinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne liječenju od ovisnosti tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema

odredbi člana 63. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza*) ovog zakona.

Zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti

Član 73.

- (1) Mjera sigurnosti zabrane vršenja određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti može se izreći učinitelju koji je učinio krivično djelo vezano za imovinu koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, djelatnosti ili dužnosti, ako postoji opasnost da bi takvo vršenje moglo poticajno djelovati da učini novo krivično djelo zloupotrebom svog poziva, djelatnosti ili dužnosti vezano za imovinu koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup.
- (2) Mjera sigurnosti zabrane vršenja određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od jedne ni duže od deset godina, računajući od dana pravomoćnosti odluke, s tim da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere sigurnosti.
- (3) Kao u slučaju iz člana 43. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stava 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji u toku izvršenja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti.
- (4) Prema učinitelju krivičnog djela koji prekrši zabranu vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 63. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza*) ovog zakona.

Oduzimanje predmeta

Član 74.

- (1) Predmeti koji su upotrijebljeni ili su bili namijenjeni za učinjenje krivičnog djela ili koji su nastali učinjenjem krivičnog djela oduzet će se, kada postoji opasnost da će biti ponovo upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela ili kada se u cilju zaštite opće sigurnosti ili iz moralnih razloga oduzimanje čini apsolutno neophodno, ako su vlasništvo učinitelja.
- (2) Predmeti iz stava 1. ovog člana mogu se oduzeti i kad nisu vlasništvo učinitelja ako to zahtijevaju interesi opće sigurnosti i interesi morala, ali time se ne dira u prava trećih osoba na naknadu štete od učinitelja.
- (3) U slučajevima iz stava 2. ovog člana, zakonom se može propisati obavezno oduzimanje predmeta.

X - GLAVA DESETA - PRAVILA O ODGOJNIM PREPORUKAMA, O ODGOJNIM MJERAMA I O KAŽNJAVANJU MALOLJETNIKA**Primjena posebnih krivičnih odredaba prema maloljetnicima**

Član 75.

- (1) Na maloljetne učinitelje krivičnih djela primjenjuju se odredbe ove glave ovog zakona, a ostale krivičnopravne odredbe iz drugih zakona primjenjuju se prema maloljetnicima samo ako ne izlaze iz okvira utvrđenih posebnim odredbama o maloljetnim učiniteljima krivičnih djela.
- (2) Posebne odredbe o maloljetnim učiniteljima krivičnih djela primjenjuju se, pod uvjetima propisanim odredbama ove glave ovog zakona, i prema punoljetnim osobama kad im se sudi za krivična djela koja su učinile kao maloljetnici, a

izuzetno i na osobe koje su učinile krivično djelo kao mladi punoljetnici.

Uvjeti primjene odgojnih preporuka

Član 76.

- (1) Prema maloljetnom učitelju krivičnog djela mogu se primijeniti odgojne preporuke za krivična djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Odgojne preporuke prema maloljetniku može primijeniti nadležni tužitelj ili sudija za maloljetnike.
- (3) Uvjeti primjene odgojnih preporuka su: priznanje krivičnog djela od strane maloljetnika i njegova izražena spremnost za pomirenjem s oštećenim.

Svrha odgojnih preporuka

Član 77.

Svrha odgojnih preporuka je:

- a) da se ne pokreće krivični postupak prema maloljetnom učitelju krivičnog djela;
- b) i da se primjenom odgojnih preporuka utječe na maloljetnika da ubuduće ne učini krivična djela.

Vrste odgojnih preporuka

Član 78.

- (1) Odgojne preporuke su:
 - a) osobno izvinjenje oštećenom;
 - b) naknada štete oštećenom;
 - c) redovno pohađanje škole;
 - d) rad u korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice;
 - e) prihvaćanje odgovarajućeg zaposlenja;
 - f) smještaj u drugu obitelj, dom ili ustanovu;
 - g) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
 - h) posjećivanje odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.
- (2) Odgojne preporuke iz stava 1. tač. a. do c. i h. ovog člana primjenjuje ovlašteni tužitelj, a odgojne preporuke iz tač. d. do g. primjenjuje sud za maloljetnike.

Izbor odgojnih preporuka

Član 79.

- (1) Pri izboru odgojnih preporuka ovlašteni tužitelj ili sudija za maloljetnike uzet će u obzir sveukupne interese maloljetnika i oštećenog. Pritom će posebno voditi računa da se primijenjenim odgojnim preporukama ne dovede u pitanje maloljetnikovo redovno školovanje ili njegov rad.
- (2) Odgojne preporuke mogu trajati najduže jednu godinu.
- (3) Odgojne preporuke mogu se u toku njihovog izvršavanja zamijeniti drugom ili ukinuti.
- (4) Izbor i primjena odgojnih preporuka vrši se u saradnji s roditeljima ili starateljima maloljetnika i organima socijalnog staranja.

Krivične sankcije prema maloljetnicima

Član 80.

- (1) Maloljetnom učitelju krivičnog djela mogu se izreći odgojne mjere i određene mjere sigurnosti, a starijem maloljetniku izuzetno se može izreći kazna maloljetničkog zatvora.

- (2) Maloljetniku koji je u vrijeme učinjenja krivičnog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mladi maloljetnik), mogu se izreći samo odgojne mjere.
- (3) Maloljetniku koji je u vrijeme učinjenja krivičnog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik), mogu se izreći odgojne mjere pod uvjetima propisanim ovim zakonom, a izuzetno mu se može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
- (4) Maloljetniku se mogu izreći mjere sigurnosti pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (5) Maloljetniku se ne može izreći uvjetna osuda.

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Član 81.

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora je da se pružanjem zaštite i pomoći maloljetnim učiteljima krivičnih djela, nadzorom nad njima, njihovim stručnim osposobljavanjem i razvijanjem njihove osobne odgovornosti osigura njihov odgoj, preodgoj i pravilan razvoj. Uz to, svrha kazne maloljetničkog zatvora je poseban utjecaj na maloljetnog učitelja da ubuduće ne učine krivična djela, kao i na druge maloljetnike da ne učine krivična djela.

Vrste odgojnih mjera

Član 82.

- (1) Odgojne mjere su:
 - a) disciplinske mjere;
 - b) mjere pojačanog nadzora;
 - c) zavodske mjere.
- (2) Disciplinske mjere izriču se maloljetnom učitelju krivičnog djela kojem nije potrebno izreći trajnije mjere odgoja i preodgoja, naročito ako je učinio krivično djelo iz nepromišljenosti ili lakomislenosti.
- (3) Mjere pojačanog nadzora izriču se maloljetnom učitelju krivičnog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz odgovarajući nadzor, a nije potrebno njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine.
- (4) Zavodske mjere izriču se maloljetnom učitelju krivičnog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine. Zavodske mjere ne mogu trajati duže od pet godina.

Odgojne mjere

Član 83.

Maloljetnom učitelju krivičnog djela mogu se izreći ove odgojne mjere:

- a) disciplinska mjera upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike;
- b) mjere pojačanog nadzora: od strane roditelja, usvojitelja ili staratelja; u drugoj obitelji; ili od strane nadležnog organa socijalne zaštite;
- c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, u odgojno-popravni dom ili u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Izbor odgojne mjere

Član 84.

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir godine života maloljetnika, stepen njegove duševne razvijenosti, njegova psihička svojstva, njegove sklonosti, pobude iz kojih je krivično djelo učinio, dotadašnji odgoj, sredinu i prilike u kojima je živio, težinu krivičnog djela te da li mu je ranije bila izrečena

odgojna mjera ili kazna i sve druge okolnosti koje mogu biti od utjecaja na izricanje odgojne mjere.

Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike

Član 85.

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike kad je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama utječe na osobu i vladanje maloljetnog učinitelja krivičnog djela.
- (2) Maloljetnika kome je izrečena mjera iz stava 1. ovog člana sud može uputiti u disciplinski centar:
 - a) na određeni broj sati u praznične dane, ali najviše četiri uzastopna praznična dana;
 - b) na određeni broj sati u toku dana, ali najduže u trajanju jednog mjeseca;
 - c) na neprekidni boravak za utvrđeni broj dana, ali ne duže od dvadeset dana.
- (3) Pri izricanju mjere iz stava 1. ovog člana sud će voditi računa da usljed njenog izvršenja maloljetnik ne izostane s redovne školske nastave ili posla.
- (4) U disciplinskom centru maloljetnik se može uposliti na korisnim radovima koji odgovaraju njegovim godinama života, ukoliko on ili njegov staratelj na to pristanu.
- (5) Pri izricanju odgojne mjere upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike, sud može izreći i odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog organa socijalne zaštite, koja se izvršava po izvršenju odgojne mjere upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike.

Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja

Član 86.

- (1) Odgojnu mjeru pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja ili staratelja sud će izreći ako su roditelji, usvojitelj ili staratelj propustili nadzor nad maloljetnikom a u mogućnosti su da takav nadzor vrše.
- (2) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana, sud može roditelju, usvojitelju ili staratelju dati potrebne upute i naložiti im određene dužnosti u pogledu mjera koje treba preduzeti za odgoj maloljetnika, za njegovo liječenje i za otklanjanje štetnih utjecaja na njega.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud može odrediti da nadležni organ socijalnog staranja provjerava njeno izvršavanje i ukazuje pomoć roditelju, usvojitelju ili staratelju. Sud će naknadno odlučiti o prestanku takvog provjeravanja, s tim da ono ne može trajati manje od jedne ni duže od tri godine.

Pojačan nadzor u drugoj obitelji

Član 87.

- (1) Ako roditelji, usvojitelj ili staratelj nisu u mogućnosti da nad maloljetnikom vrše pojačan nadzor ili ako se od njih takav nadzor ne može opravdano očekivati, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora u drugoj obitelji koja je voljna da ga primi i koja ima mogućnosti da nad njim vrši pojačan nadzor.
- (2) Izvršenje odgojne mjere iz stava 1. ovog člana obustavit će se kad roditelji, usvojitelj ili staratelj steknu mogućnost da nad maloljetnikom vrše pojačan nadzor ili kad prema rezultatu odgoja prestane potreba za pojačanim nadzorom.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud će odrediti da za vrijeme njenog trajanja nadležni organ

socijalne zaštite provjerava njeno izvršavanje i ukazuje potrebnu pomoć obitelji u kojoj je maloljetnik smješten.

Pojačan nadzor nadležnog organa socijalne zaštite

Član 88.

- (1) Ako roditelji, usvojitelj ili staratelj nisu u mogućnosti da vrše pojačan nadzor nad maloljetnikom, a ne postoje ni uvjeti za izricanje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji, sud će izreći maloljetniku odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog organa socijalne zaštite.
- (2) Sud će naknadno odlučiti o prestanku odgojne mjere iz stava 1. ovog člana, s tim da njeno trajanje ne može biti kraće od jedne ni duže od tri godine. Za vrijeme trajanja ove mjere maloljetnik i dalje ostaje da živi kod roditelja, usvojitelja ili staratelja, a pojačan nadzor nad njim vrši ovlaštena osoba nadležnog organa socijalne zaštite.
- (3) Ovlaštena osoba nadležnog organa socijalne zaštite brine se o školovanju maloljetnika, njegovom zaposlenju, odvajanju iz sredine koja na njega štetno utječe, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojima živi.

Posebne obaveze uz mjere pojačanog nadzora

Član 89.

- (1) Pri izricanju neke od odgojnih mjera pojačanog nadzora iz člana 86. (*Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja*), 87. (*Pojačan nadzor u drugoj obitelji*) i 88. (*Pojačan nadzor nadležnog organa socijalne zaštite*) ovog zakona, sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obaveza, ako je to potrebno za uspješnije izvršenje izrečene mjere, s tim da te obaveze ne mogu trajati duže od trajanja odgojne mjere.
- (2) Sud može maloljetniku odrediti naročito ove obaveze: osobno izvinjenje oštećenom, naknada štete u okviru vlastitih mogućnosti, redovno pohađanje škole, osposobljavanje za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima, uzdržavanje od uživanja alkoholnih pića i opojnih droga, posjećivanje odgovarajuće zdravstvene ustanove ili savjetovališta te uzdržavanje od druženja s osobama koje na njega štetno djeluju.
- (3) Sud može obaveze koje je odredio naknadno ukinuti ili izmijeniti.
- (4) U slučaju neispunjenja obaveza iz stava 2. ovog člana sud može izrečenu mjeru pojačanog nadzora zamijeniti drugom odgojnom mjerom.
- (5) Pri određivanju obaveza iz stava 2. ovog člana sud će maloljetnika upozoriti na posljedice iz stava 4. ovog člana.

Upućivanje u odgojnu ustanovu

Član 90.

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu za odgoj maloljetnika maloljetniku nad kojim treba osigurati vršenje stalnog nadzora od strane stručnih odgojitelja u ustanovi za odgoj maloljetnika.
- (2) U odgojnoj ustanovi maloljetnik ostaje najmanje šest mjeseci, a najviše tri godine. Pri izricanju ove mjere sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (član 93. *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*, stav 2. ovog zakona).

Upućivanje u odgojno-popravni dom

Član 91.

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom za maloljetne učinitelje krivičnih djela maloljetniku prema kojem treba primijeniti pojačane mjere preodgoja.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći odgojnu mjeru iz stava 1. ovog člana sud će posebno uzeti u obzir težinu i prirodu učinjenog krivičnog djela i okolnost jesu li maloljetniku ranije bile izrečene odgojne mjere ili kazna maloljetničkog zatvora.
- (3) U odgojno-popravnom domu maloljetnik ostaje najmanje jednu, a najviše pet godina. Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (član 93. *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*, stav 2. ovog zakona).

Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje

Član 92.

- (1) Maloljetniku ometenom u psihičkom ili fizičkom razvoju sud može umjesto odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom izreći odgojnu mjeru upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (2) Maloljetnik ostaje u ustanovi za osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog liječenja ili osposobljavanja, a kad maloljetnik postane punoljetan, ponovno će se ispitati potreba njegovog daljeg zadržavanja u toj ustanovi.

Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama

Član 93.

- (1) Kad se poslije donošenja odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi bile od utjecaja na donošenje odluke, izvršenje izrečene mjere može se obustaviti ili se izrečena mjera može zamijeniti drugom odgojnom mjerom pojačanog nadzora ili zavodskom odgojnom mjerom.
- (2) Uz slučajeve iz stava 1. ovog člana, ukoliko za pojedine mjere nije šta drugo propisano, odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera može se, s obzirom na postignuti uspjeh odgoja, obustaviti od izvršenja, a može se i zamijeniti drugom takvom mjerom kojom će se bolje postići svrha odgojnih mjera.
- (3) Obustavljanje od izvršenja zavodske odgojne mjere ili zamjenjivanje zavodske odgojne mjere drugom takvom mjerom izvršit će se uz sljedeća ograničenja:
 - a) odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovoga roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojno-popravni dom ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje;
 - b) odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od jedne godine, a do isteka ovoga roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (4) Izuzetno, odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom može se obustaviti od izvršenja ili zamijeniti drugom mjerom i prije isteka rokova iz stava 3. tač. a. i b. ovog člana, ako posebne

okolnosti koje se odnose na osobu maloljetnika očito pokazuju da je postignuta svrha tih mjera.

Ponovno odlučivanje o odgojnim mjerama

Član 94.

- (1) Ako je od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovno odlučiti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili da se zamijeni nekom drugom mjerom.
- (2) Odgojna mjera upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike neće se izvršiti ako je proteklo više od šest mjeseci od pravomoćnosti odluke kojom je ova mjera izrečena a njeno izvršenje nije započeto.

Kaznjavanje starijih maloljetnika

Član 95.

Kazniti se može samo krivično odgovoran stariji maloljetnik koji je učinio krivično djelo s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina, a zbog teških posljedica djela i visokog stepena krivične odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru.

Kazna maloljetničkog zatvora

Član 96.

- (1) Kazna maloljetničkog zatvora ne može biti kraća od jedne ni duža od deset godina, a izriče se na pune godine ili na pola godine.
- (2) Pri odmjeravanju kazne starijem maloljetniku za krivično djelo sud ne može izreći kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju dužem od kazne zatvora propisane za to krivično djelo, ali sud nije vezan za najmanju propisanu mjeru te kazne.

Odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora

Član 97.

Pri odmjeravanju kazne maloljetničkog zatvora starijem maloljetniku, sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (član 48. *Opća pravila o odmjeravanju kazne*), imajući posebno u vidu stepen duševne razvijenosti maloljetnika i vrijeme potrebno za njegov preodgoj i stručno osposobljavanje.

Izricanje odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora za krivična djela u stjecaju

Član 98.

- (1) Za krivična djela u stjecaju sud izriče maloljetniku samo jednu odgojnu mjeru ili samo kaznu maloljetničkog zatvora kad postoje zakonski uvjeti za izricanje te kazne i kad sud ocijeni da je treba izreći.
- (2) Po odredbi stava 1. ovog člana sud će postupiti i kad poslije izrečene odgojne mjere, ili kazne maloljetničkog zatvora utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njihovog izricanja učinio krivično djelo.

Zastarjelost izvršenja kazne maloljetničkog zatvora

Član 99.

Kazna maloljetničkog zatvora neće se izvršiti kad od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) deset godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko pet godina;
- b) pet godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko tri godine;

- c) tri godine ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora do tri godine.

Izricanje krivičnopravnih sankcija punoljetnim osobama za krivična djela koja su učinile kao maloljetnici

Član 100.

- (1) Punoljetnoj osobi koja je navršila dvadeset i jednu godinu života ne može se suditi za krivično djelo koje je učinila kao mladi maloljetnik.
- (2) Ako punoljetna osoba u vrijeme suđenja nije navršila dvadeset i jednu godinu života, može joj se suditi samo za krivična djela s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina. Takvoj osobi sud može izreći samo odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru, s tim da će pri ocjeni hoće li izreći ovu mjeru sud uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog učinjenja, vladanje učinitelja, kao i svrhu te odgojne mjere.
- (3) Punoljetnoj osobi može se za krivično djelo koje je učinila kao stariji maloljetnik izreći odgovarajuća zavodska odgojna mjera, a pod uvjetima iz člana 96. (*Kazna maloljetničkog zatvora*) ovog zakona i kazna maloljetničkog zatvora. Pri ocjeni hoće li i koju će od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog učinjenja, vladanje učinitelja, kao i svrhu koju treba postići ovim sankcijama.
- (4) Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, punoljetnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila dvadeset i jednu godinu života, sud može umjesto kazne maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju ima u pogledu rehabilitacije, brisanja osude i pravnih posljedica osude isti pravni učinak kao i kazna maloljetničkog zatvora.

Izricanje odgojnih mjera mladim punoljetnim osobama

Član 101.

- (1) Učinitelju koji je kao punoljetan učinio krivično djelo, a u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset i jednu godinu života, sud može izreći odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru ako se, s obzirom na njegovu ličnost i okolnosti pod kojima je krivično djelo učinio, može očekivati da će se i odgojnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.
- (2) Mladoj punoljetnoj osobi kojoj je izrečena odgojna mjera sud može, pod uvjetima propisanim ovim zakonom, izreći sve mjere sigurnosti propisane ovim zakonom, osim mjere sigurnosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti.
- (3) Izrečena odgojna mjera može trajati najviše dok učinitelj ne navršši dvadeset i tri godine života.

Izricanje mjera sigurnosti maloljetniku

Član 102.

- (1) Maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora mogu se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći mjere sigurnosti iz člana 69. (*Vrste mjera sigurnosti*) tač. a., b. i d. ovog zakona.
- (2) Mjera sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti ne može se izreći uz disciplinsku mjeru.
- (3) Umjesto mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja može se izreći odgojna mjera upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje, ako se u toj ustanovi može osigurati liječenje i time postići svrha ove mjere sigurnosti. Pored toga, može se izreći i mjera sigurnosti oduzimanja predmeta.

Učinak kazne na odgojne mjere

Član 103.

- (1) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne starijem maloljetniku kaznu maloljetničkog zatvora, odgojna mjera prestaje kad maloljetnik započne izdržavanje te kazne.
- (2) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu maloljetničkog zatvora ili kaznu zatvora najmanje godinu dana, odgojna mjera prestaje kada ta osoba započne izdržavanje kazne.
- (3) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu zatvora u kraćem trajanju od jedne godine, sud će u presudi odlučiti hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere ili će se ta mjera ukinuti.

Učinak odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Član 104.

- (1) Odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora ne posljeduju pravnim posljedicama osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava iz člana 114. (*Vrste pravnih posljedica osude*) stava 2. ovog zakona.
- (2) Na osobe koje izdržavaju odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom ili kaznu maloljetničkog zatvora primjenjuju se odredbe člana 108. (*Rad osuđenih osoba*) ovog zakona.

Evidencija o izrečenim odgojnim mjerama

Član 105.

- (1) Evidenciju o izrečenim odgojnim mjerama vode nadležni organi socijalne zaštite na temelju propisa koje donosi organ nadležno za poslove socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj ili Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.
- (2) Podaci o izrečenim odgojnim mjerama mogu se dati samo sudu, tužilaštvu, organima unutrašnjih poslova i organima socijalne zaštite u vezi s krivičnim postupkom koji se vodi protiv osoba kojima su izrečene odgojne mjere.

XI - GLAVA JEDANAESTA - OPĆE ODREDBE O IZVRŠENJU KRIVIČNOPRAVNIH SANKCIJA

Izvršenje kazne zatvora i kazne dugotrajnog zatvora

Član 106.

- (1) Kazna zatvora i kazna maloljetničkog zatvora izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.
- (2) Kazna dugotrajnog zatvora izvršava se u zatvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

Granice izvršenja kazni

Član 107.

Osoba prema kojoj se izvršava kazna lišava se prava ili se ograničava u pravima, u skladu sa zakonom, samo u granicama nužnim da bi se ostvarila svrha pojedinih kazni.

Rad osuđenih osoba

Član 108.

- (1) Osoba osuđena na kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora, koja je sposobna za rad, može raditi ukoliko ona na to pristane.
- (2) Ako osuđena osoba traži ili pristane na rad, rad će joj se omogućiti.

- (3) Rad osuđene osobe treba da bude koristan i da bude uskladen sa savremenim načinom vršenja iste vrste rada na slobodi, prema stručnim i drugim sposobnostima osuđenog.

Izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora

Član 109.

- (1) Prema starijem maloljetniku, dok ne navrší osamnaest godina života, kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnim kazneno-popravnim ustanovama za maloljetnike. Prema osobi koja je navršila osamnaest godina života ali nije navršila dvadeset i tri godine života (mlađa punoljetna osoba) kazna maloljetničkog zatvora se izvršava u posebnim ustanovama za mlade punoljetne osobe, odnosno u posebnom odjeljenju ustanove u kojoj se kazna izvršava prema punoljetnim osobama, pri čemu se osigurava da mlade punoljetne osobe ne dođu u kontakt sa starijim zatvorenicima. Prema osobi koja je navršila dvadeset i tri godine života prije kraja izdržavanja kazne, ostatak kazne se izvršava u kazneno-popravnoj ustanovi za odrasle.
- (2) Prema mlađoj punoljetnoj osobi kazna se može izvršavati u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike sve dok je to potrebno radi završetka njenog školovanja ili stručnog osposobljavanja. Međutim, prema mlađoj punoljetnoj osobi kazna se ne može ni u kojem slučaju izvršavati u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike, ako bi to bilo na koji način bilo štetno za maloljetne osobe prema kojima se izvršava kazna maloljetničkog zatvora u toj ustanovi.
- (3) Izbor posla za osuđenog maloljetnika vrši se prema njegovim sposobnostima i sklonostima za određenu vrstu posla, u cilju stručnog osposobljavanja, a u skladu s mogućnostima koje postoje u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike. Mlađoj punoljetnoj osobi će se također omogućiti obrazovanje i stručno osposobljavanje, bez obzira izvršava li se kazna u posebnim ustanovama ili u posebnim odjeljenjima kazneno-popravnih ustanova za odrasle osobe.
- (4) Radno vrijeme osuđenog maloljetnika određuje se tako da mu se omogući školovanje i stručno osposobljavanje i da mu ostane dovoljno vremena za fizički odgoj i razonodu.
- (5) Osuđeni maloljetnik može biti uvjetno otpušten s izdržavanja kazne ako je izdržao trećinu kazne, ali ne prije nego što je proveo jednu godinu u kazneno-popravnoj ustanovi. Za vrijeme uvjetnog otpusta sud može odrediti odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog organa socijalne zaštite. Za opoziv uvjetnog otpusta primjenjuju se odredbe člana 45. (*Opoziv uvjetne osude*) ovog zakona.
- (6) Maloljetni osuđenik, osim u izuzetnim okolnostima, ima pravo održavati kontakte sa svojom obitelji putem pisama i posjeta.

XII - GLAVA DVANAESTA - ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM I PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Osnova oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Član 110.

- (1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnom djelom.
- (2) Korist iz stava 1. ovog člana oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno, pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (3) Sud također može oduzeti korist iz stava 1. ovoga člana u odvojenom postupku ukoliko postoji opravdani razlog da se vjeruje da je korist pribavljena krivičnim djelom, a vlasnik

ili uživatelj nije u mogućnosti da pruži dokaze da je korist pribavljena zakonito.

Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Član 111.

- (1) Od učinitelja će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom, a ako oduzimanje nije moguće, učinitelj će se obavezati na isplatu novčanog iznosa srazmjernog pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se oduzeti od osobe na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (2) Kada je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (3) Prihod ili druge koristi iz imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, ili iz imovine u koju je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom pretvorena ili iz imovine s kojom je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena, mogu biti predmet mjera navedenih u ovom članu na isti način i u istoj mjeri kao i imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

Zaštita oštećenog

Član 112.

- (1) Ako je oštećenom u krivičnom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći oduzimanje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenog.
- (2) Oštećeni koji je u krivičnom postupku u pogledu svog imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnični postupak, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti, ako pokrene parnični postupak u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti odluke kojom je upućen na parnični postupak i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.
- (3) Oštećeni koji u krivičnom postupku nije istaknuo imovinskopravni zahtjev, može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti, ako je radi utvrđenja svog zahtjeva pokrenuo parnični postupak u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravomoćnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

Nastupanje pravnih posljedica osude

Član 113.

- (1) Osude za određena krivična djela mogu imati za pravnu posljedicu prestanak, odnosno gubitak određenih prava ili zabranu sticanja određenih prava.
- (2) Pravne posljedice osude ne mogu nastupiti kad je za krivično djelo učinitelju izrečena novčana kazna, uvjetna osuda ili kad je učinitelj oslobođen od kazne.
- (3) Pravne posljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane.

Vrste pravnih posljedica osude

Član 114.

- (1) Pravne posljedice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava jesu:
 - a) prestanak vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, privrednim društvima ili u drugim pravnim osobama;
 - b) prestanak zaposlenja ili prestanak vršenja određenog zvanja, poziva ili zanimanja;
 - c) oduzimanje odlikovanja.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava jesu:
 - a) zabrana obavljanja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, privrednim društvima, ili u drugim pravnim osobama;
 - b) zabrana sticanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja, ili unapređenja u službi;
 - c) zabrana sticanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom organa vlasti.

Početak i trajanje pravnih posljedica osude

Član 115.

- (1) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravomoćnosti presude.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava traju najduže deset godina od dana izdržane, oprostene ili zastarjele kazne, ako za pojedine pravne posljedice nije zakonom propisano kraće trajanje.
- (3) Pravne posljedice osude prestaju brisanjem osude.

Prestanak mjera sigurnosti i pravnih posljedica osude na osnovu sudske odluke

Član 116.

- (1) Sud može odlučiti da prestane primjena mjere sigurnosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti ako su protekle tri godine od dana njenog izricanja.
- (2) Sud može odrediti da prestane pravna posljedica osude koja se sastoji u zabrani sticanja određenog prava kad proteknu tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne.
- (3) Pri ocjeni hoće li odrediti prestanak primjene mjere sigurnosti, odnosno pravne posljedice osude, sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenog poslije osude, njegovu spremnost da naknadi štetu prouzrokovanu krivičnim djelom i da vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, kao i druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka primjene mjere sigurnosti, odnosno pravne posljedice osude.
- (4) Prestankom pravne posljedice osude ne dira se u prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

XIII - GLAVA TRINAESTA - REHABILITACIJA, AMNESTIJA, POMILOVANJE I BRISANJE OSUDE**Rehabilitacija**

Član 117.

- (1) Poslije izdržane, oprostene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, osuđene osobe uživaju sva prava utvrđena ustavom, zakonom i drugim propisima i mogu sticati sva prava, osim onih koja su im ograničena mjerom sigurnosti ili nastupanjem pravne posljedice osude.

- (2) Odredba stava 1. ovog člana primjenjuje se i na osobe na uvjetnom otpustu, ako njihova prava nisu ograničena posebnim propisima o uvjetnom otpustu s izdržavanja kazne zatvora.

Amnestija

Član 118.

- (1) Amnestijom se osobama koje su njome obuhvaćene daje oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili djelimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, određuje se brisanje osude, ili se ukida određena pravna posljedica osude.
- (2) Amnestiju za krivična djela propisana ovim zakonom može dati Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine putem zakona.

Pomilovanje

Član 119.

- (1) Pomilovanjem se poimenično određenim osobama daje oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili djelimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom ili se određuje brisanje osude ili se ukida, odnosno određuje kraće trajanje mjere sigurnosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, odnosno određene pravne posljedice osude.
- (2) Pomilovanje za krivična djela propisana ovim zakonom može dati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine svojom odlukom u skladu sa zakonom.

Učinak amnestije i pomilovanja na prava trećih osoba

Član 120.

Davanjem amnestije ili pomilovanja ne utječe se na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

Brisanje osude

Član 121.

- (1) Osuda kojom je učinitelj krivičnog djela oslobođen od kazne briše se iz kaznene evidencije ako osuđeni u roku od jedne godine od dana pravomoćnosti presude ne učini novo krivično djelo.
- (2) Uvjetna osuda briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja, ako za to vrijeme osuđeni ne učini novo krivično djelo.
- (3) Osuda na novčanu kaznu briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od tri godine od dana izvršene, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđeni ne učini novo krivično djelo.
- (4) Osuda na kaznu zatvora do jedne godine i na kaznu maloljetničkog zatvora do jedne godine briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđeni ne učini novo krivično djelo.
- (5) Sud može, na molbu osuđenog, odrediti da se briše iz kaznene evidencije osuda na kaznu zatvora od jedne do tri godine, ako je protekao rok od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne, a u tom vremenu osuđeni nije učinio novo krivično djelo. Prilikom odlučivanja o brisanju osude sud će voditi računa o vladanju osuđenog poslije izdržane kazne, o prirodni krivičnog djela i o drugim okolnostima koje mogu biti od značaja za ocjenu o opravdanosti brisanja osude.
- (6) Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena mjera sigurnosti.

- (7) Ako je u toku roka za brisanje osude osuđenom izrečena kazna zatvora preko tri godine, neće se brisati ni ranija ni kasnija osuda.
- (8) Više osuda iste osobe mogu se brisati iz kaznene evidencije samo istovremeno, i to samo ako postoje uvjeti za brisanje svake od tih osuda.

XIV - GLAVA ČETRNAESTA - ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA ZA KRIVIČNA DJELA

Odgovornost pravne osobe

Član 122.

- (1) Ova glava ovog zakona propisuje odgovornost pravne osobe, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općinu i mjesnu zajednicu, za krivično djelo koje je učinitelj učinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe.
- (2) Ova glava ovog zakona propisuje kazne i druge krivičnopravne sankcije koje se mogu izreći pravnoj osobi, kao i pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo.
- (3) Pod uvjetima propisanim zakonom, za određene pravne osobe može biti isključena ili ograničena primjena pojedinih kazni ili drugih krivičnopravnih sankcija koje se mogu izreći pravnim osobama.
- (4) Krivični postupak protiv pravnih osoba vodi se po odredbama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Primjena ovog zakona prema mjestu učinjenja krivičnog djela u vezi s krivičnom odgovornošću pravnih osoba

Član 123.

- (1) Domaća i strana pravna osoba je, u skladu s ovim zakonom, odgovorna za krivična djela učinjena na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- (2) Domaća i strana pravna osoba koja ima sjedište na teritoriji Bosne i Hercegovine ili u njoj obavlja svoju djelatnost je, u skladu s ovim zakonom, odgovorna za krivično djelo učinjeno izvan Bosne i Hercegovine, ako je krivično djelo učinjeno protiv Bosne i Hercegovine, njenih državljana ili domaćih pravnih osoba.
- (3) Domaća pravna osoba je, u skladu s ovim zakonom, odgovorna za krivično djelo učinjeno izvan Bosne i Hercegovine protiv strane države, stranih državljana ili stranih pravnih osoba, pod uvjetima člana 12. (*Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine za krivična djela učinjena izvan Bosne i Hercegovine*) ovog zakona.

Osnovi odgovornosti pravne osobe

Član 124.

Za krivično djelo koje je učinitelj učinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba:

- kada smisao učinjenog krivičnog djela proizlazi iz zaključka, naloga ili odobrenja rukovodećih ili nadzornih organa pravne osobe;
- ili kada su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe uticali na učinitelja ili mu omogućili da učini krivično djelo;
- ili kada pravna osoba raspolaže protupravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale krivičnim djelom;
- ili kada su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe propustili dužni nadzor nad zakonitošću rada radnika.

Granice odgovornosti pravne osobe za krivično djelo

Član 125.

- (1) Uz uvjete iz člana 124. (*Osnovi odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona, pravna osoba je odgovorna za krivično djelo i kada učinitelj za učinjeno krivično djelo nije krivično odgovoran.
- (2) Odgovornost pravne osobe ne isključuje krivičnu odgovornost fizičkih, odnosno odgovornih osoba za učinjeno krivično djelo.
- (3) Za krivična djela učinjena iz nehata, pravna osoba može biti odgovorna pod uvjetima iz člana 124. tačke d. ovog zakona, i u tom se slučaju pravna osoba može blaže kazniti.
- (4) Kada u pravnoj osobi osim učinitelja nema druge osobe ili organa koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati učinitelja, pravna osoba odgovara za učinjeno krivično djelo u granicama učiniočeve odgovornosti.

Odgovornost pri promjeni statusa pravne osobe

Član 126.

- (1) Pravna osoba u stečaju može biti krivično odgovorna za krivično djelo bez obzira je li krivično djelo učinjeno prije početka stečajnog postupka ili u međuvremenu, ali se pravnoj osobi u stečaju ne izriče kazna, već se izriče mjera sigurnosti oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (2) Kada je do prestanka pravne osobe došlo prije pravosnažnog okončanja krivičnog postupka, a u krivičnom je postupku utvrđena krivična odgovornost te pravne osobe, kazne i ostale krivičnopravne sankcije izriču se pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena krivična odgovornost, ako su njezini rukovodeći ili nadzorni organi prije prestanka pravne osobe znali za učinjeno krivično djelo.
- (3) Pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena krivična odgovornost, izriče se mjera sigurnosti oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom, ako su njezini rukovodeći ili nadzorni organi znali za učinjeno krivično djelo.
- (4) Ako je do prestanka pravne osobe došlo po pravosnažno okončanom krivičnom postupku, izrečena krivičnopravna sankcija se izvršava po odredbama st. 2. i 3. ovog člana.

Odgovornost pravne osobe za pokušaj

Član 127.

- (1) Ako je učinitelj planirano krivično djelo započeo, ali ga nije dovršio, pod uvjetima iz člana 124. (*Osnove odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona, odgovorna je pravna osoba, ako je zakonom propisano kažnjavanje i za pokušaj tog krivičnog djela.
- (2) Pravna osoba se kažnjava za pokušaj kaznom propisanom za dovršeno krivično djelo, a može se i blaže kazniti.
- (3) Ako su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe spriječili učinitelja da dovrši započeto krivično djelo, pravna osoba se može osloboditi kazne.

Produženo krivično djelo i krivična odgovornost pravnih osoba

Član 128.

Kad je kod pravne osobe prisutan isti osnov odgovornosti u pogledu više istovrsnih i vremenski povezanih krivičnih djela više učinitelja, pravna osoba je krivično odgovorna kao da je učinjeno jedno krivično djelo.

Saučesništvo pravnih osoba

Član 129.

- (1) U slučaju da dvije ili više pravnih osoba saučestvuju pri učinjenju krivičnog djela, svaka je odgovorna prema članu 124. (*Osnove odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona.
- (2) Pri saučesništvu pravnih osoba iz stava 1. ovog člana, svaka pravna osoba odgovara kao da je jedina pravna osoba krivično odgovorna za krivično djelo.

Opći razlozi za ublažavanje kazne pravnoj osobi ili oslobađanje od kazne

Član 130.

- (1) Pravna osoba čiji rukovodeći ili nadzorni organ dobrovoljno prijavi učinitelja nakon što je krivično djelo učinjeno, može se blaže kazniti.
- (2) Pravna osoba čiji rukovodeći ili nadzorni organ po učinjenom krivičnom djelu odluči da se vrati protupravno ostvarena imovinska korist ili otklone prouzrokovane štetne posljedice ili saopšte podaci o osnovanosti odgovornosti drugih pravnih osoba, može se osloboditi kazne.

Kazne za pravne osobe

Član 131.

Pravnim osobama se za krivična djela mogu izreći ove kazne:

- a) novčana kazna;
- b) kazna oduzimanja imovine;
- c) kazna prestanka pravne osobe.

Novčana kazna za pravne osobe

Član 132.

- (1) Novčana kazna koja se izriče pravnoj osobi ne može biti manja od 5.000 KM niti veća od 5.000.000 KM.
- (2) Ako je krivičnim djelom pravne osobe prouzrokovana drugom imovinska šteta ili pribavljena protupravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete, odnosno koristi.

Kazna oduzimanja imovine

Član 133.

- (1) Kazna oduzimanja imovine se može izreći za krivična djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom.
- (2) Pravnoj osobi se može oduzeti najmanje polovina imovine ili veći dio imovine ili cjelokupna imovina.
- (3) U slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, povjeritelji se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

Kazna prestanka pravne osobe

Član 134.

- (1) Kazna prestanka pravne osobe može se izreći ako je djelatnost pravne osobe u cijelosti ili u pretežnoj mjeri korištena za učinjenje krivičnih djela.
- (2) Uz kaznu prestanka pravne osobe, može se izreći i kazna oduzimanja imovine.
- (3) Uz izrečenu kaznu prestanka pravne osobe, sud će predložiti otvaranje postupka likvidacije.
- (4) Iz imovine pravne osobe kojoj je izrečena kazna prestanka pravne osobe mogu se isplatiti povjeritelji.

Odmjeravanje kazne pravnoj osobi

Član 135.

- (1) Pri odmjerenju kazne pravnoj osobi uzima se u obzir pored općih pravila za odmjerenje kazne iz člana 48. (*Opća pravila za odmjerenje kazne*) ovog zakona također i ekonomska moć pravne osobe.
- (2) Pri odmjerenju novčane kazne za krivična djela za koja se uz novčanu kaznu izriče i kazna oduzimanja imovine, izrečena kazna ne smije prijeći polovinu imovine pravne osobe.

Izricanje uvjetne osude pravnoj osobi

Član 136.

- (1) Sud može pravnoj osobi za krivično djelo izreći uvjetnu osudu umjesto novčane kazne.
- (2) Uvjetnom osudom sud može utvrditi pravnoj osobi novčanu kaznu do 1.500.000 KM i ujedno odlučiti da se ista neće izvršiti, ako pravna osoba u roku koji odredi sud, a koji ne može biti kraći od jedne ni duži od pet godina, ne bude odgovorna za novo krivično djelo.

Mjere sigurnosti za pravne osobe

Član 137.

Pravnoj osobi mogu se za krivično djelo izreći, pored mjere sigurnosti oduzimanja predmeta iz člana 74. (*Oduzimanje predmeta*) ovog zakona, ove mjere sigurnosti:

- a) objava presude;
- b) zabrana obavljanja određene privredne djelatnosti.

Objava presude

Član 138.

- (1) Mjera sigurnosti objave presude izriče se kada bi bilo korisno da javnost sazna za osudu, osobito ako bi objava bila od koristi da se otkloni opasnost za život ili zdravlje ljudi ili da se osigura sigurnost prometa ili kakva korist privredi.
- (2) S obzirom na značaj krivičnog djela i potrebu da javnost sazna za osudu, sud cijeni da li da se osuda objavi u štampi, radiju ili televiziji ili u više navedenih sredstava informiranja i ujedno da li da se objavi njeno obraloženje u cijelosti ili u izvodu, uzimajući pri tome u obzir da se načinom objave omogući obaviještenost svih u čijem interesu je objava presude.

Zabrana obavljanja određene privredne djelatnosti

Član 139.

- (1) Mjerom sigurnosti zabrane obavljanja određene privredne djelatnosti sud može pravnoj osobi zabraniti proizvodnju određenih proizvoda ili obavljanje određenih poslova, ili joj zabraniti da se bavi određenim poslovima prometa robe ili drugim privrednim poslom.
- (2) Mjera sigurnosti iz stava 1. ovog člana izriče se pravnoj osobi ako bi njezino dalje bavljenje određenom privrednom djelatnošću bilo opasno za život i zdravlje ljudi ili štetno za privredno ili finansijsko poslovanje drugih pravnih osoba ili za privredu, ili ako je pravna osoba u posljednje dvije godine prije učinjenja krivičnog djela bila već kažnjena za isto ili slično krivično djelo.
- (3) Mjera sigurnosti iz stava 1. ovog člana može se izreći u trajanju od šest mjeseci do pet godina, računajući od pravosnažnosti osude.

Oduzimanje imovinske koristi od pravne osobe

Član 140.

Ukoliko pravna osoba pribavi imovinsku korist učinjenim krivičnim djelom, imovinska korist pribavljena krivičnim djelom će se oduzeti od pravne osobe.

Pravne posljedice osude pravne osobe

Član 141.

- (1) Pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo su:
 - a) zabrana rada na osnovi dozvole, ovlaštenja ili koncesije, izdanih od organa strane države,
 - b) zabrana rada na osnovi dozvole, ovlaštenja ili koncesije, izdanih od institucija Bosne i Hercegovine.
- (2) Pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo mogu nastupiti i kada je pravnoj osobi za učinjeno krivično djelo izrečena novčana kazna.

Zastarjelost krivičnog gonjenja i izvršenja krivičnihopravnih sankcija izrečenih pravnim osobama

Član 142.

- (1) Na zastarjelost krivičnog gonjenja pravne osobe primjenjuju se odredbe člana 14. (*Zastarjelost krivičnog gonjenja*) ovog zakona.
- (2) Zastara izvršenja kazne izrečene pravnoj osobi nastupa kad od pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:
 - a) tri godine za izvršenje novčane kazne;
 - b) pet godina za izvršenje kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravne osobe.
- (3) Zastara izvršenja mjere sigurnosti nastupa protekom:
 - a) šest mjeseci od pravosnažnosti odluke kojom je izrečena mjera sigurnosti objave presude;
 - b) vremena jednakog onome koje je određeno za trajanje mjere sigurnosti zabrane obavljanja određene privredne djelatnosti.

Zakoni koji propisuju krivična djela pravnih osoba

Član 143.

Pravne osobe mogu biti krivično odgovorne za krivična djela iz ovog zakona i za druga krivična djela propisana zakonom Bosne i Hercegovine.

Kazne za krivična djela

Član 144.

- (1) Za krivična djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, pravna osoba će se kazniti novčanom kaznom do 850.000 KM ili do deseterostrukog iznosa štete prouzrokovane ili imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (2) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora preko tri godine, pravna osoba će se kazniti novčanom kaznom najmanje 2.500.000 KM ili do dvadeseterostrukog iznosa štete prouzrokovane ili imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (3) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom, pravnoj osobi se umjesto novčane kazne može izreći kazna oduzimanja imovine.
- (4) Za krivična djela iz stava 1. ovog člana, pravnoj osobi se umjesto novčane kazne može izreći kazna prestanka pravne osobe, pod uvjetima člana 134. (*Kazna prestanka pravne osobe*) ovog zakona.

POSEBNI DIO**XV - GLAVA PETNAESTA - KRIVIČNA DJELA PROTIV SLOBODE I PRAVA ČOVJEKA I GRAĐANINA****Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina**

Član 145.

- (1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja na osnovu razlike u rasi, boji kože, nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeroispovijesti, političkom ili drugom uvjerenju, spolu, seksualnom opredjeljenju, jeziku, obrazovanju, društvenom položaju ili socijalnom porijeklu, uskrati ili ograniči građanska prava utvrđena Ustavom Bosne i Hercegovine, ratificiranim međunarodnim ugovorom, zakonom Bosne i Hercegovine, drugim propisom Bosne i Hercegovine ili općim aktom Bosne i Hercegovine, ili koja na osnovu ove razlike ili pripadnosti ili kojem drugom položaju daje građanima neopravdane povlastice ili pogodnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja suprotno propisima Bosne i Hercegovine o ravnopravnoj upotrebi jezika i pisama konstitutivnih naroda i ostalih koji žive na teritoriji Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči građaninu da pri ostvarivanju svojih prava ili pri obraćanju organima vlasti i institucijama Bosne i Hercegovine, privrednim društvima i drugim pravnim osobama upotrijebi svoj jezik ili pismo,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja uskrati ili ograniči pravo građaninu na slobodno zapošljavanje na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine i pod jednakim propisanim uvjetima,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Sprječavanje povratka izbjeglica i raseljenih lica

Član 146.

- (1) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način, u većem razmjeru ili sa širim posljedicama, spriječi izbjeglice ili raseljena lica da se vrate u svoj dom ili da koriste svoju imovinu koje su bili lišeni u toku neprijateljstava od 1991. godine,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko sudjeluje u grupi ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Protupravno lišenje slobode

Član 147.

- (1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja drugog protupravno zatvori, drži zatvorenog ili mu na drugi način oduzme slobodu kretanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je protupravno lišenje slobode trajalo duže od trideset dana ili je učinjeno na svirep način ili je osobi koja je

protupravno lišena slobode usljed toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do osam godina.

- (3) Ako je osoba koja je protupravno lišena slobode usljed toga izgubila život,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Povreda prava na podnošenje žalbi i molbi

Član 148.

Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja zloupotrijebi svoj položaj ili ovlaštenje i spriječi drugoga da koristi svoje pravo na podnošenje žalbe, prigovora, zahtjeva, molbe ili pritužbe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Nedozvoljeno korištenje ličnih podataka

Član 149.

Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja bez pristanka pojedinca protivno uvjetima propisanim u zakonu, prikuplja, obrađuje ili koristi njegove lične podatke ili te podatke koristi suprotno zakonom dozvoljenoj svrsi njihova prikupljanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Uskraćivanje biračkog prava

Član 150.

Ko u obavljanju povjerene mu dužnosti u vezi s izborima za institucije Bosne i Hercegovine, drugoga u namjeri da ga spriječi u ostvarenju njegovog biračkog prava protuzakonito ne uvede u birački popis ili ga izbriše iz biračkog popisa ili mu na drugi uskrati biračko pravo,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Povreda slobode opredjeljenja birača

Član 151.

- (1) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom, prinudom, podmićivanjem ili korišćenjem njegovog teškog ekonomskog stanja ili na drugi protupravan način utječe na birača u Bosni i Hercegovini da na izborima za institucije Bosne i Hercegovine ili prilikom glasanja o opozivu ili na referendumu, glasa za ili protiv pojedine liste, pojedinog kandidata, odnosno da glasa za ili protiv opoziva, za ili protiv prijedloga o kome se odlučuje referendumom, ili da uopće ne glasa,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Član biračkog odbora ili druga osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju povjerene joj dužnosti u vezi s izborima, glasanjem ili referendumom,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Prijevara pri glasanju

Član 152.

Ko na izborima za institucije Bosne i Hercegovine ili pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama Bosne i Hercegovine ili na referendumu u Bosni i Hercegovini, glasa umjesto drugoga pod njegovim imenom ili ponovo glasa ili pokušava da ponovo glasa iako je već glasao,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Povreda tajnosti glasanja

Član 153.

- (1) Ko pri izboru za institucije Bosne i Hercegovine ili pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama Bosne i Hercegovine ili na referendumu u Bosni i Hercegovini, povrijedi tajnost glasanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

- (2) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način traži od građanina da kaže za koga je glasao ili kako je glasao ili da li je glasao za ili protiv opoziva,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (3) Član biračkog odbora ili druga osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju povjerene joj dužnosti u vezi s izborima ili glasanjem,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Izborna prijevara

Član 154.

Ko krivotvori rezultate izbora ili glasanja za institucije Bosne i Hercegovine dodavanjem, oduzimanjem ili brisanjem glasova ili potpisa, netačnim brojanjem glasova, neistinitim upisivanjem rezultata u izborne isprave ili na drugi način, ili objavi rezultat izbora ili glasanja koji ne odgovara obavljenom glasanju,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Uništenje izbornih isprava

Član 155.

Ko na izborima za institucije Bosne i Hercegovine, pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama Bosne i Hercegovine ili na referendumu u Bosni i Hercegovini, uništi, prikrije, ošteti ili oduzme kakvu ispravu o izborima ili o glasanju o opozivu ili kakav predmet koji služi za izbor ili za glasanje o opozivu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

XVI - GLAVA ŠESNAESTA - KRIVIČNA DJELA PROTIV INTEGRITETA BOSNE I HERCEGOVINE

Napad na ustavni poredak

Član 156.

Ko upotrebom fizičke sile ili prijetnjom upotrebe fizičke sile pokuša da promijeni ustavni poredak Bosne i Hercegovine ili da svrgne njene najviše institucije,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Ugrožavanje teritorijalne cjeline

Član 157.

Ko upotrebom sile ili prijetnjom upotrebe sile pokuša da otcijepi dio teritorije Bosne i Hercegovine ili da dio njene teritorije pripoji drugoj državi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Sprječavanje borbe protiv neprijatelja

Član 158.

Građanin Bosne i Hercegovine koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba sprječava građane Bosne i Hercegovine ili građane njenih saveznika da vode borbu protiv neprijatelja,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Služba u neprijateljskoj vojsci

Član 159.

(1) Građanin Bosne i Hercegovine koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba služi u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama, ili sudjeluje u ratu ili oružanom sukobu boreći se protiv Bosne i Hercegovine ili njenih saveznika,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Ko vrbuje građane Bosne i Hercegovine za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama ili za sudjelovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Bosne i Hercegovine ili njenih saveznika,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Pomaganje neprijatelju

Član 160.

(1) Građanin Bosne i Hercegovine koji za vrijeme rata pomaže neprijatelju u provođenju prinudnih mjera prema stanovništvu Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Građanin Bosne i Hercegovine koji u cilju pomaganja neprijatelja politički ili privredno saraduje s neprijateljem za vrijeme rata,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Podrivanje vojne i odbrambene moći

Član 161.

(1) Ko u namjeri da umanji odbrambenu moć Bosne i Hercegovine uništi, učini neupotrebljivim ili omogući da pređu u ruke neprijatelja odbrambena postrojenja, objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i odbrambena sredstva ili preda trupe neprijatelju, ili ko u istoj namjeri ometa ili dovede u opasnost vojne ili odbrambene mjere,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Oružana pobuna

Član 162.

(1) Ko učestvuje u oružanoj pobuni koja je usmjerena protiv ustavnog poretka Bosne i Hercegovine ili protiv njenih najviših institucija,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Ko organizira ili bilo kako rukovodi učinjenjem krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Špijunaža

Član 163.

(1) Ko državnu, vojnu ili službenu tajnu saopći, preda ili učini dostupnom stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ko na štetu Bosne i Hercegovine za stranu državu ili organizaciju stvara obavještajnu službu u Bosni i Hercegovini ili njom rukovodi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ko stupi u stranu obavještajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njen rad,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Ko pribavlja državnu, vojnu ili službenu tajnu u cilju da je saopći ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Odavanje državne tajne

Član 164.

(1) Ovlaštena osoba koja protivno zakonu ili drugom propisu institucija Bosne i Hercegovine donesenim na osnovu zakona, drugome saopći, preda ili učini dostupnim državnu tajnu koja joj je povjerena,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ko drugoj osobi saopći ili preda, ili posreduje u saopćavanju ili predaji podatka ili isprave za koju zna da je državna tajna, a do koje je protupravno došao,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti, ili ako je dovelo do ugožavanja sigurnosti, privredne ili vojne moći Bosne i Hercegovine,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

(4) Ovlaštena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana iz nehata,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(5) Nema krivičnog djela iz stava 2. ovog člana, ako neko objavi ili posreduje u objavljivanju državne tajne čija je sadržina suprotna ustavnom poretku Bosne i Hercegovine, u cilju da javnosti otkrije povredu ustavnog poretka ili međunarodnog ugovora, ako objavljivanje nema štetne posljedice za nacionalnu sigurnost Bosne i Hercegovine.

Upućivanje i prebacivanje oružanih grupa ljudi, oružja i municije na teritoriju Bosne i Hercegovine

Član 165.

Ko na teritoriju Bosne i Hercegovine upućuje ili prebacuje oružane grupe ljudi, teroriste, špijune, diverzante, oružje, eksploziv, otrove, opremu, municiju ili drugi materijal, radi učinjenja krivičnih djela iz ove glave ovog zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Unošenje opasnih materija u Bosnu i Hercegovinu

Član 166.

- (1) Ko protivno propisima Bosne i Hercegovine unese u Bosnu i Hercegovinu za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne materije ili otpatke,
- kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja protivno propisima omogućiti da se u Bosnu i Hercegovinu unesu za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne materije ili otpaci,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Ubistvo predstavnika najviših institucija Bosne i Hercegovine

Član 167.

Ko u namjeri ugrožavanja ustavnog poretka Bosne i Hercegovine ili sigurnosti Bosne i Hercegovine liši života službenu osobu institucija Bosne i Hercegovine pri vršenju njene službe, ili člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, predsjednika domova Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjednika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, predsjednika Suda Bosne i Hercegovine ili glavnog tužitelja Bosne i Hercegovine kada nisu na dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Otmica predstavnika najviših institucija Bosne i Hercegovine

Član 168.

- (1) Ko u namjeri ugrožavanja ustavnog poretka Bosne i Hercegovine ili sigurnosti Bosne i Hercegovine protupravno zatvori, drži zatvorenu ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja službenoj osobi institucija Bosne i Hercegovine pri vršenju njene službe, s ciljem da nju ili nekoga drugoga prisili da što izvrši, ne izvrši ili trpi,

kaznit će kaznom zatvora od najmanje tri godine.

- (2) Ko u namjeri ugrožavanja ustavnog poretka Bosne i Hercegovine ili sigurnosti Bosne i Hercegovine protupravno zatvori, drži zatvorenog ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja članu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, predsjedavajućem Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, predsjedniku domova Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, predsjedniku Suda Bosne i Hercegovine ili glavnom tužitelju Bosne i Hercegovine,

kaznit će kaznom zatvora od najmanje pet godina.

Kažnjavanje za najteže oblike krivičnih djela

Član 169.

- (1) Za krivično djelo iz člana 156. (*Napad na ustavni poredak*), 157. (*Ugrožavanje teritorijalne cjeline*), 161. (*Podrivanje vojne i odbrambene moći*), 162. (*Oružana pobuna*) i 163. (*Špijunaža*) ovog zakona, koje je imalo za posljedicu smrt jedne ili više osoba, ili je izazvalo opasnost za život ljudi, ili je praćeno teškim nasiljima i velikim razaranjima,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (2) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj s umišljajem lišio života jednu ili više osoba,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Osnivanje udruženja ili nabavljanje sredstava za učinjenje krivičnih djela iz ove glave ovog zakona

Član 170.

Ko osnuje udruženje u cilju učinjenja krivičnih djela iz ove glave ovog zakona, ili ko nabavi sredstva za učinjenje krivičnih djela iz ove glave ovog zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XVII - GLAVA SEDAMNAESTA - KRIVIČNA DJELA PROTIV ČOVJEČNOSTI I VRIJEDNOSTI ZAŠTIĆENIH MEĐUNARODNIM PRAVOM**Genocid**

Član 171.

Ko u cilju da potpuno ili djelimično istrijebi nacionalnu, etničku, rasnu ili vjersku skupinu ljudi naredi učinjenje ili učini koje od ovih djela:

- ubijanje pripadnika skupine ljudi;
- nanošenje teške tjelesne ozljede ili duševne povrede pripadnicima skupine ljudi;
- smišljeno nametanje skupini ljudi ili zajednici takvih životnih uvjeta koji bi mogli posljediti njenim potpunim ili djelomičnim istrebljenjem;
- uvođenje mjera kojima je cilj sprječavanje rađanja unutar skupine ljudi;
- prisilno preseljenje djece iz te u drugu skupinu ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Zločini protiv čovječnosti

Član 172.

- (1) Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

- lišenje druge osobe života (ubistvo);
- istrebljenje;
- odvođenje u ropstvo;
- deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva;
- zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava;
- mučenje;
- prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje), seksualno ropstvo, prisilnu prostituciju, prisilnu trudnoću, prisilnu sterilizaciju ili bilo koji drugi oblik teškog seksualnog nasilja;
- progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonom ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;
- prisilni nestanak osoba;

- j) zločin aparthejda;
- k) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (2) U smislu stava 1. ovog člana sljedeći pojmovi imaju ovo značenje:
- a) *Napad usmjeren bilo protiv kojeg civilnog stanovništva* jest ponašanje koje uključuje višestruko činjenje djela iz stava 1. ovog člana bilo protiv kojeg civilnog stanovništva na osnovi ili u cilju državne politike ili politike neke organizacije da se učini takav napad.
- b) *Istrebljenje* uključuje namjerno nametanje takvih životnih uvjeta, a posebno uskraćivanje pristupa hrani i lijekovima, koji mogu posljediti uništenjem dijela stanovništva.
- c) *Odvodenje u ropstvo* jest vršenje nad osobom bilo kojeg ili svih ovlaštenja inače vezanih za pravo svojine, uključujući vršenje takvog ovlaštenja pri trgovanju ljudima, posebno ženama i djecom.
- d) *Deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva* jest prisilno iseljenje osoba s teritorije na kojoj su zakonito prisutne protjerivanjem ili drugim mjerama prisile, bez osnova dopuštenih po međunarodnom pravu.
- e) *Mučenje* jest namjerno nanošenje snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje osobi zadržanoj od strane optuženog ili pod nadzorom optuženog, izuzimajući bol ili patnju koja je posljedica isključivo izvršenja zakonitih sankcija.
- f) *Prisilna trudnoća* jest nezakonito zatočeništvo žene kojoj je prisilno prouzrokovana trudnoća, s namjerom da se utiče na etnički sastav bilo kojeg stanovništva ili da se učine druge teške povrede međunarodnog prava.
- g) *Progon* jest namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici.
- h) *Prisilni nestanak osoba* jest hapšenje, pritvaranje ili otimanje osoba, od strane ili s dopuštenjem, podrškom ili pristankom države ili političke organizacije, uz odbijanje da se prizna takvo lišenje slobode ili da se pruži informacija o sudbini ili o mjestu gdje se nalaze takve osobe, s namjerom da se uklone od zaštite zakona na duže vrijeme.
- i) *Zločin aparthejda* su nečovječne radnje slične prirode radnjama iz stava 1. ovog člana, učinjene u kontekstu institucionaliziranog režima sistematskog potlačivanja i dominacije jedne rasne skupine nad bilo kojom drugom rasnom skupinom ili skupinama ljudi, učinjene s namjerom održavanja takvog režima.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

Član 173.

- (1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:
- a) napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedine civilne osobe ili osobe onesposobljene za borbu, a taj je napad posljediti smrću, teškom tjelesnom ozljedom ili teškim narušenjem zdravlja ljudi;
- b) napad bez izbora cilja kojim se pozljeđuje civilno stanovništvo;
- c) ubijanja, namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenje), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene

eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja;

- d) raseljenje, preseljenje ili prisilno odnarođenje ili prevodenje na drugu vjeru;
- e) prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje), prisiljavanje na prostituciju, primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protupravno odvođenje u koncentracione logore i druga protuzakonita zatvaranja, oduzimanje prava na pravično i nepristrano suđenje, prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili u neprijateljskoj obavještajnoj službi ili upravi;
- f) prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskaciju imovine, pljačkanje imovine stanovništva, protupravno, samovoljno i vojnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje imovine u velikim razmjerama, uzimanje nezakonite i nesrazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaće novčane jedinice ili protuzakonito izdavanje novca,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:

- a) napad na objekte posebno zaštićene međunarodnim pravom ili općeopasne objekte i postrojenja kao što su brane, nasipi i nuklearne elektrane;
- b) napad bez izbora cilja na civilne objekte koji su pod posebnom zaštitom međunarodnog prava, nebranjena mjesta i demilitarizovane zone;
- c) dugotrajno oštećenje prirodnog okoliša velikih srazmjera, koje može da šteti zdravlju ili opstanku stanovništva.

- (3) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije, kao okupator naredi ili učini preseljenje dijelova civilnog stanovništva svoje pripadnosti na okupiranu teritoriju,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika

Član 174.

Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba, prema ranjenicima, bolesnicima, brodolomcima ili sanitetskom ili vjerskom osoblju naredi ili učini koje od ovih djela:

- a) lišenja drugih osoba života (ubistva), namjerna nanošenja osobama snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenja), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije;
- b) nanošenje velikih patnji ili ozljeda tijela ili povreda zdravlja;
- c) protupravno, samovoljno, vojnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerima materijala, sredstava sanitetskog transporta i zaliha sanitetskih ustanova ili jedinica,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika

Član 175.

Ko kršeći pravila međunarodnog prava, prema ratnim zarobljenicima naredi ili učini koje od ovih djela:

- a) lišenja drugih osoba života (ubistva), namjerna nanošenja osobama snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenja), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije;
- b) nanošenje velikih patnji ili ozljeda tijela ili povreda zdravlja;
- c) prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili lišavanje prava na pravično i nepristrano suđenje,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Organiziranje grupe ljudi i podstrekavanje na učinjenje krivičnih djela genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina

Član 176.

- (1) Ko organizira grupu ljudi radi učinjenja krivičnih djela iz člana 171. (*Genocid*), 172. (*Zločini protiv čovječnosti*), 173. (*Ratni zločin protiv civilnog stanovništva*), 174. (*Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika*) i 175. (*Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika*) ovog zakona,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (2) Ko postane pripadnik grupe ljudi iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Pripadnik grupe ljudi iz stava 1. ovog člana koji otkrije grupu ljudi prije nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio krivično djelo,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine,

a može se i osloboditi od kazne.

- (4) Ko poziva ili podstrekava na učinjenje krivičnih djela iz čl. 171. do 175. ovog zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja

Član 177.

- (1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba ubije ili rani neprijatelja koji je odložio oružje ili se bezuvjetno predao ili nema sredstava za odbranu,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ako je ubistvo iz stava 1. ovog člana učinjeno na svirep ili podmukao način, iz koristoljublja ili iz drugih niskih pobuda, ili ako je ubijeno više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (3) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba naredi da u borbi ne smije biti preživjelih pripadnika neprijateljske vojske ili vodi borbu protiv neprijatelja na toj osnovi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu

Član 178.

- (1) Ko naredi da se protupravno oduzimaju stvari od ubijenih ili ranjenih na ratištu, ili ko učini takvo oduzimanje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno na svirep način, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Povrede zakona ili običaja rata

Član 179.

- (1) Ko za vrijeme rata ili oružanog sukoba naredi da se povrijeđe zakoni ili običaji rata ili ih sam povrijeđi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (2) Povrede zakona ili običaja rata iz stava 1. ovog člana uključuju:
 - a) upotrebu bojnih otrova ili drugih ubojnih sredstava s ciljem izazivanja nepotrebne patnje;
 - b) bezobzirmo razaranje gradova, naselja ili sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnim potrebama;
 - c) napad ili bombardovanje bilo kojim sredstvima nebranjenih gradova, sela, nastambi ili zgrada;
 - d) pljenidbu, uništavanje ili namjerno oštećenje ustanova namijenjenih vjerskim, dobrotvornim ili obrazovnim potrebama, nauci i umjetnosti, historijskih spomenika i naučnih i umjetničkih djela;
 - e) pljačku javne ili privatne imovine.

Individualna krivična odgovornost

Član 180.

- (1) Osoba koja planira, pokrene, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili učinjenju krivičnih djela iz člana 171. (*Genocid*), 172. (*Zločini protiv čovječnosti*), 173. (*Ratni zločin protiv civilnog stanovništva*), 174. (*Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika*), 175. (*Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika*), 177. (*Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja*), 178. (*Protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu*) i 179. (*Povrede zakona ili običaja rata*) ovog zakona, individualno je odgovorna za to krivično djelo. Službeni položaj bilo kojeg okrivljenog, bilo da se radi o šefu države ili vlade, ili o odgovornoj službenoj osobi vlade, ne oslobađa takvu osobu krivične odgovornosti niti utječe na ublažavanje kazne.
- (2) Činjenica da je neko od krivičnih djela iz čl. 171. do 175. i čl. 177. do 179. ovog zakona učinjeno od strane podređenog, ne oslobađa njemu nadređenu osobu od krivične odgovornosti ukoliko je ta nedređena osoba znala ili je mogla znati da se njen podređeni sprema učiniti takvo djelo, odnosno da je već učinio takvo djelo, a nadređena osoba je propustila da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi učinjenje krivičnog djela, odnosno da učinitelj tog djela bude kažnjen.
- (3) Činjenica da je neka osoba postupala po naređenju vlade ili neke njoj nadređene osobe, ne oslobađa je krivične odgovornosti, ali može utjecati na ublažavanje kazne ako sud smatra da to interesi pravičnosti zahtijevaju.

Povreda parlamentara

Član 181.

Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba vrijeđa, zlostavlja ili zadrži parlamentara ili njegovu pratnju ili im spriječi povratak, ili na drugi način povrijedi njihovu nepovredivost,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neopravdano odgađanje povratka ratnih zarobljenika

Član 182.

Ko kršeći pravila međunarodnog prava, nakon završetka rata ili oružanog sukoba naredi ili izvrši neopravdano odgađanje povratka ratnih zarobljenika ili civilnih lica,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Uništavanje kulturnih, historijskih i religijskih spomenika

Član 183.

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba uništava kulturne, historijske ili religijske spomenike, građevine ili ustanove namijenjene nauci, umjetnosti, vaspitanju, humanitarnim ili religijskim ciljevima,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana uništen jasno prepoznatljiv objekt koji je kao kulturno i duhovno naslijeđe naroda pod posebnom zaštitom međunarodnog prava,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Zloupotreba međunarodnih znakova

Član 184.

(1) Ko zloupotrijebi ili neovlašćeno nosi zastavu ili znak Organizacije ujedinjenih naroda, ili znakove ili zastave Crvenog križa ili znakove koji njima odgovaraju, ili druge priznate međunarodne znakove kojima se obilježavaju određeni objekti radi zaštite od vojnih djelovanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Zasnivanje ropskog odnosa i prijevoz osoba u ropskom odnosu

Član 185.

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava stavi drugog u ropski ili njemu sličan odnos ili ga drži u takvom odnosu, kupi, proda, preda drugoj osobi ili posreduje u kupovini, prodaji ili predaji takve osobe ili podstrekava drugog da proda svoju slobodu ili slobodu osobe koju izdržava ili se o njoj stara,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ko kršeći pravila međunarodnog prava kupi, proda, preda drugoj osobi ili posreduje u kupovini, prodaji ili predaji djeteta ili maloljetnika radi usvajanja, transplantacije organa, eksploatacije radom ili u druge protupravne svrhe,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ko kršeći pravila međunarodnog prava prevozi osobe koje se nalaze u ropskom ili njemu sličnom odnosu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Trgovina ljudima

Član 186.

(1) Ko učestvuje u vrbovanju, prebacivanju, davanju utočišta ili prihvatu osoba, prijeteći ili koristeći silu ili druge oblike prinude, otmicu, prijevaru, obmanu, zloupotrebu vlasti ili tuđe nemoći, ili davanje ili primanje isplata ili povlastica, kako bi se pribavio pristanak osobe koja kontroliše drugu osobu, u cilju eksploatacije osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema maloljetniku,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ko organizuje grupu ljudi s ciljem učinjenja krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(4) Ko iz nehata olakša učinjenje krivičnog djela iz st. 1. do 3. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(5) *Eksploatacija* iz stava 1. ovog člana posebno uključuje iskorištavanje drugih putem prostitucije ili drugih oblika seksualne eksploatacije, prinudni rad ili pružanje usluga, ropstvo ili postupke slične ropstvu, služenje pod prinudom ili uklanjanje organa radi transplantacije.

Međunarodno vrbovanje radi prostitucije

Član 187.

(1) Ko vrbuje, namamljuje ili navodi drugog na pružanje seksualnih usluga radi zarade u nekoj državi, izuzimajući državu u kojoj ta osoba ima prebivalište ili čiji je državljanin,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko uz korištenje sile ili pod prijetnjom sile ili prijevarom, prisiljava ili navodi drugog na odlazak u državu u kojoj nema prebivalište ili čiji nije državljanin, radi pružanja seksualnih usluga za novac,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno prema djetetu ili maloljetniku,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Činjenica da se vrbovana, namamljena, potaknuta, prisiljena ili zavedena osoba već bavila prostitucijom, ne utječe na postojanje krivičnog djela.

Nezakonito uskraćivanje identifikacijskih dokumenata

Član 188.

Ko nezakonito uskrati drugom njegova identifikacijska dokumenta ili pasoš,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Krijumčarenje osoba

Član 189.

Ko se radi sticanja finansijske ili materijalne koristi bavi nedozvoljenim prebacivanjem drugih osoba preko državne granice ili omogućiti drugom nedozvoljeni prelazak granice,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Mučenje i drugi oblici surovog, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja

Član 190.

Službena ili druga osoba koja djelujući na podstrek ili uz izričitu ili prećutnu saglasnost javnog dužnosnika, nanese drugome fizičku ili duševnu bol ili tešku fizičku ili duševnu patnju, s ciljem da dobije od njega ili od treće osobe informaciju ili priznanje, ili da se kazni za krivično djelo koje je počinio ili se sumnja da je počinio on ili treća osoba, ili koji ga zastrašuje ili ga prisiljava bilo iz kojeg drugog razloga zasnovanog bilo na kojoj vrsti diskriminacije,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Uzimanje talaca

Član 191.

- (1) Ko drugoga zatvori, drži zatvorenog ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja, ili ga drži i prijeti da će ga ubiti, povrijediti ili nadalje zadržavati kao taoca, u cilju da primora neku državu ili međunarodnu međuvladinu organizaciju da nešto izvrši ili ne izvrši, kao izričiti ili prešutni uvjet za oslobađanje taoca,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt otete osobe,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj otetu osobu s umišljajem lišio života,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ugrožavanje osoba pod međunarodnopravnom zaštitom

Član 192.

- (1) Ko osobu pod međunarodnopravnom zaštitom liši života, zatvori, drži zatvorenu ili joj na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja, u cilju da nju ili neku drugu osobu primora da nešto izvrši ili ne izvrši, ili ko učini neko drugo nasilje prema osobi pod međunarodnopravnom zaštitom ili protiv njezine slobode, ili napadne njezine službene prostorije, privatni smještaj ili prijevozno sredstvo, a takav bi napad mogao ugroziti njezinu osobu ili slobodu,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj neku osobu s umišljajem lišio života,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (4) Ko ugrozi sigurnost osobe iz stava 1. ovog člana ozbiljnom prijetnjom da će napasti nju, njezine službene prostorije, privatni stan ili prijevozno sredstvo,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neovlašteni promet oružjem i vojnom opremom

Član 193.

- (1) Ko uvozi, izvozi, prevozi ili posreduje u prometu oružja ili vojne opreme bez dozvole propisane zakonom Bosne i Hercegovine, ili ko daje krive podatke ili propusti prikazati činjenice u postupku davanja dozvole u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine, ili ko propusti u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine registrirati ugovor u vezi oružja ili vojne opreme,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ko organizira grupu ljudi u cilju učinjenja krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (3) Ko učini krivilno djelo iz člana 1. ovog zakona iz nehata,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neovlašteni pribavljanje i raspolaganje nuklearnim materijalom

Član 194.

- (1) Ko nuklearni materijal neovlašteni pribavlja, posjeduje, koristi, prevozi, skladišti, mijenja, odlaže ili rasprostranjuje, ili ko nuklearni materijal silom ili prijetnjom direktnog napada na život ili tijelo druge osobe ili bilo na koji drugi protupravan način otuđi u cilju da ga protupravno prisvoji, ili u istom cilju protupravno prisvoji nuklearni materijal koji mu je povjeren, ili u istom cilju dođe do nuklearnog materijala dovodeći nekoga u zabludu lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica ili ga održavajući u zabludi, ili silom, prijetnjom ili bilo koji drugim načinom zastrašivanja zahtijeva nuklearni materijal, ili prijeti njegovom upotrebom radi prouzrokovanja smrti ili ozbiljne povrede ljudi ili ozbiljne imovinske štete, ili daje takav materijal drugoj osobi ili joj omogućuje da dođe u posjed takvog materijala,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ko krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana izazove opasnost za život ljudi ili opasnost većih razmjera za imovinu,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko u cilju da primora neku državu ili međunarodnu organizaciju ili fizičku ili pravnu osobu da nešto izvrši ili ne izvrši, prijeti upotrebom nuklearnog materijala radi ugrožavanja života ljudi ili imovine većih razmjera.

- (4) Ako usljed krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupi smrt jedne ili više osoba ili imovinska šteta velikih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (5) Ko učini krivično djelo iz stava 2. ovog člana iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (6) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 5. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba ili šteta velikih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Neovlašteni promet opojnim drogama

Član 195.

- (1) Ko neovlašteno vrši međunarodnu prodaju ili prijenos ili nudi na prodaju ili radi prodaje kupuje, drži, prevozi ili prenosi, ili posreduje u međunarodnoj prodaji ili kupovini, šalje, isporučuje, uvozi, izvozi ili na drugi način neovlašteno stavlja u međunarodni promet supstance ili preparate koji su propisom proglašeni opojnim drogama, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko organizira grupu ljudi radi učinjenja krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, ili ko postane članom takve organizirane grupe ljudi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Ko u međunarodnoj transakciji neovlašteno pravi, nabavlja, posreduje ili daje na upotrebu opremu, materijal ili supstancu znajući da će biti upotrijebljeni za proizvodnju opojnih droga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Opojne droge i sredstva za njihovu proizvodnju oduzet će se.

Piratstvo

Član 196.

- (1) Član posade ili putnik na brodu ili u zrakoplovu, izuzev vojnog i javnog broda ili zrakoplova, koji s namjerom da sebi ili drugom pribavi imovinsku ili neimovinsku korist ili da drugom prouzrokuje kakvu šetu, na otvorenom moru ili na teritoriji koja nije pod vlašću nijedne države učini protupravno nasilje ili kakvu drugu prisilu protiv drugog broda ili zrakoplova ili protiv osobe ili stvari koji se nalaze na njima, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba, uništenje broda ili zrakoplova, ili drugo veliko razaranje, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj s umišljajem lišio života jednu ili više osoba, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Otmica zrakoplova ili broda

Član 197.

- (1) Ko silom ili prijetnjom da će upotrijebiti silu, ili drugim oblikom zastrašivanja, preuzme ili vrši kontrolu nad zrakoplovom koji se nalazi u letu, nad brodom ili plutajućim objektom bilo koje vrste, kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba, ili je prouzrokovano uništenje otetog zrakoplova, broda ili plutajućeg objekta, ili je nastupila druga imovinska šteta, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj neku osobu s umišljajem lišio života, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe

Član 198.

- (1) Ko izvrši nasilje prema osobi u zrakoplovu u letu, uništi službujući zrakoplov ili prouzrokuje štetu takvom zrakoplovu, unese ili prouzrokuje unošenje u službujući zrakoplov, bilo kojim sredstvima, eksplozivne ili druge naprave ili supstance prikladne uništiti ili oštetiti zrakoplov, uništi ili oštetiti uređaje zračne plovidbe ili navigacionih instrumenata ili ometa njihov rad, daje lažna obavještenja u vezi s letom zrakoplova, propusti dužnost kontrole nad sigurnošću leta zrakoplova, ili učini drugo nasilje ugrožavajući sigurnost leta, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko izvrši nasilje prema osobi zaposlenoj na međunarodnom aerodromu, ili uništi ili ozbiljno ošteti aerodromske uređaje ili zrakoplov izvan službe, ili ometa pružanje aerodromskih usluga.
- (3) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko izvrši nasilje prema osobi na brodu ili plutajućem objektu, uništi brod ili plutajući objekt ili prouzrokuje štetu brodu, plutajućem objektu ili njihovom teretu, unese ili prouzrokuje unošenje na brod ili plutajući objekt, bilo kojim sredstvima, eksplozivne ili druge naprave ili supstance prikladne da unište ili oštete brod, plutajući objekt ili njihov teret, uništi ili ošteti maritimne navigacione uređaje ili ometa njihov rad, daje lažna obavještenja o plovidbi broda ili stanju plutajućeg objekta, ili učini drugo nasilje ugrožavajući sigurnu navigaciju ili sigurnost plovidbe broda ili sigurnost plutajućeg objekta.
- (4) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. do 3. ovog člana neka osoba s umišljajem lišena života, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (5) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. do 3. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba, ili je prouzrokovana šteta velikih razmjera na zrakoplovu, brodu ili plutajućem objektu ili druga imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (6) Ko učini krivično djelo iz st. 1. do 3. ovog člana iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (7) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 6. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba, ili je prouzrokovana šteta velikih razmjera na zrakoplovu, brodu ili plutajućem objektu ili druga imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja

Član 199.

- Ko uništi, ošteti ili ukloni znak koji služi sigurnosti zračnog saobraćaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Zloupotreba telekomunikacionih znakova

Član 200.

- Ko zlonamjerno ili bez potrebe otpravi međunarodno ugovoreni znak za pozivanje u pomoć ili znak da prijeti opasnost, ili ko telekomunikacionim znakom obmane da postoji

sigurnost, ili ko zloupotrijebi međunarodno ugovoreni telekomunikacioni znak,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Terorizam

Član 201.

- (1) Ko počinji teroristički čin s ciljem ozbiljnog zastrašivanja stanovništva ili prisiljavanja organa vlasti Bosne i Hercegovine, vlade druge zemlje ili međunarodne organizacije, da što izvrši ili ne izvrši, ili s ciljem ozbiljne destabilizacije ili uništavanja osnovnih političkih, ustavnih, privrednih ili društvenih struktura Bosne i Hercegovine, druge zemlje ili međunarodne organizacije,

kaznit će kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj neku osobu s umišljajem lišio života,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (4) *Teroristički čin*, u smislu ovog člana, podrazumijeva koju od sljedećih namjernih radnji, koja s obzirom na svoju prirodu ili kontekst može ozbiljno oštetiti državu ili međunarodnu organizaciju:

- a) napad na život osobe koji može prouzrokovati njezinu smrt;
- b) napad na fizički integritet osobe;
- c) protupravno zatvaranje, držanje zatvorenom ili na drugi način oduzimanje ili ograničavanje slobode kretanja druge osobe, s ciljem da nju ili nekoga drugoga prisili da što izvrši, ne izvrši ili trpi (otmica) ili uzimanje talaca;
- d) nanošenje velike štete objektima Bosne i Hercegovine, vlade druge države ili javnim objektima, transportnom sistemu, objektima infrastrukture uključujući informacijski sistem, fiksnoj platformi koja se nalazi u kontinentalnom pojasu, javnom mjestu ili privatnoj imovini, za koju štetu je vjerovatno da će ugroziti ljudski život ili dovesti do znatne privredne štete;
- e) otmica zrakoplova, broda ili drugog sredstva javnog saobraćaja ili za prijevoz roba;
- f) proizvodnja, posjedovanje, sticanje, prijevoz, snabdijevanje, korištenje ili osposobljavanje za korištenje oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili hemijskog oružja ili radioaktivnog materijala, kao i istraživanje i razvoj biološkog i hemijskog oružja ili radioaktivnog materijala;
- g) ispuštanje opasnih materija ili izazivanje požara, eksplozija ili poplava s posljedicom ugrožavanja ljudskih života;
- h) ometanje ili zaustavljanje snabdijevanja vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom s posljedicom ugrožavanja ljudskih života;
- i) prijetnja učinjenjem kojeg djela iz tač. a. do h. ovog stava.

Finansiranje terorističkih aktivnosti

Član 202.

Ko bilo na koji način, neposredno ili posredno, daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se upotrijebe ili znajući da će se upotrijebiti, u cjelini ili djelimično, za učinjenje:

- a) krivičnog djela iz člana 191. (*Uzimanje talaca*), 192. (*Ugrožavanje osoba pod međunarodnom pravnom zaštitom*), 194. (*Neovlašteno pribavljanje i raspolaganje nuklearnim materijalom*), 196. (*Piratstvo*), 197. (*Otmica zrakoplova ili broda*), 198. (*Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe*), 199. (*Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja*), 200. (*Zloupotreba telekomunikacionih znakova*) i 201. (*Terorizam*) ovog zakona;

- b) za svako drugo krivično djelo koje može prouzrokovati smrt ili težu tjelesnu povredu civilne osobe ili osobe koja aktivno ne učestvuje u neprijateljstvima u oružanom sukobu, kada je svrha takvog djela, po njegovoj prirodi ili kontekstu, zastrašivanje stanovništva ili prisiljavanje organa vlasti Bosne i Hercegovine ili drugih vlasti ili međunarodne organizacije da što izvrši ili ne izvrši,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Neizvršavanje naredbi i presuda međunarodnog krivičnog suda

Član 203.

Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, institucijama entiteta i institucijama Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koja odbije postupiti po naredbi Međunarodnog krivičnog suda da se liši slobode ili pritvori ili izruči Međunarodnom krivičnom sudu osoba protiv koje je pokrenut postupak pred Međunarodnim krivičnim sudom, ili na drugi način onemogućava izvršenje te naredbe, ili koja odbije izvršenje pravosnažne i izvršne presude međunarodnog krivičnog suda ili na drugi način onemogućava izvršenje takve presude,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XVIII - GLAVA OSAMNAESTA - KRIVIČNA DJELA PROTIV PRIVREDE I JEDINSTVA TRŽIŠTA TE KRIVIČNA DJELA IZ OBLASTI CARINA

Povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti

Član 204.

Ko zloupotrebom svog službenog ili uticajnog položaja ili ovlaštenja u institucijama Bosne i Hercegovine ograniči slobodno kretanje ljudi, roba, usluga i kapitala, između entiteta ili između entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči pravo privrednog društva ili druge pravne osobe da se na teritoriji drugog entiteta ili Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine bavi prometom robe i usluga, ili stavi privredno društvo ili drugu pravnu osobu u neravnopravan položaj prema drugim pravnim osobama u pogledu uvjeta za rad ili za vršenje prometa robe i usluga, ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga između entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Krivotvorenje novca

Član 205.

- (1) Ko načini lažan novac s ciljem da ga stavi u opticaj kao pravi, ili ko preinači pravi novac s ciljem da ga stavi u opticaj, ili ko lažan novac stavi u opticaj,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko pribavlja lažan novac s ciljem da ga stavi u opticaj kao pravi.

- (3) Ako je usljed krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana došlo do poremećaja u privredi Bosne i Hercegovine,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (4) Ko lažan novac koji je primio kao pravi stavi u opticaj, ili ko zna da je lažan novac načinjen ili da je lažan novac stavljen u opticaj, pa to ne prijavi,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (5) Lažan novac će se oduzeti.

Krivotvorenje vrijednosnih papira

Član 206.

- (1) Ko načini lažne vrijednosne papire izdate na osnovu propisa Bosne i Hercegovine s ciljem da ih stavi u opticaj kao prave, ili ko preinači takve prave vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj, ili ko stavi takve lažne vrijednosne papire u opticaj,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana došlo do poremećaja u privredi Bosne i Hercegovine,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Lažni vrijednosni papiri će se oduzeti.

Krivotvorenje znakova za vrijednost

Član 207.

- (1) Ko načini lažne taksene ili poštanske marke ili druge znakove za vrijednost izdate na osnovu propisa Bosne i Hercegovine, ili ko preinači koji od takvih pravih znakova za vrijednost s ciljem da ih upotrijebi kao prave ili da ih drugom da na upotrebu, ili ko takve lažne znakove za vrijednost upotrijebi kao prave ili ih s tim ciljem pribavi,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako su znakovi za vrijednost iz stava 1. ovog člana veće vrijednosti,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ko odstranjenjem žiga kojim se znakovi iz stava 1. ovog člana poništavaju ili kojim drugim načinom u svrhu ponovne upotrebe ide za tim da takvim znakovima da izgled kao da nisu upotrijebljeni, ili ko takve upotrijebljene znakove za vrijednost upotrijebi ili prodava kao da važe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Lažni znakovi za vrijednost će se oduzeti.

Krivotvorenje znakova za obilježavanje robe, mjera i tegova

Član 208.

- (1) Ko s ciljem da ih upotrijebi kao prave, načini lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obilježavanje domaće ili strane robe, kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili neka druga roba, ili ko s istim ciljem takve prave znakove preinači, ili ko takve lažne znakove upotrijebi kao prave, a takvo djelo ugrožava zajednički ekonomski prostor Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko krivotvori mjere ili tegove, ugrožavajući zajednički ekonomski prostor Bosne i Hercegovine.

- (3) Lažni znakovi, mjere i tegovi će se oduzeti.

Pranje novca

Član 209.

- (1) Ko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni učinjenjem krivičnog djela primi, zamijeni, drži, njima raspolaže, upotrijebi u privrednom ili drugom poslovanju, ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti, a takav je novac ili imovina veće vrijednosti ili to djelo ugrožava zajednički ekonomski prostor Bosne i Hercegovine ili ima štetne posljedice za djelatnosti ili finansiranje institucija Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako vrijednost novca ili imovinske koristi iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana učinitelj postupio nehatno u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni krivičnim djelom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Novac i imovinska korist iz st. 1. do 3. ovog člana će se oduzeti.

Porezna utaja

Član 210.

- (1) Ko izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine ili doprinosa socijalnog osiguranja, ne dajući zahtjevane podatke ili dajući lažne podatke o svojim stečenim oporezivim prihodima ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa ovakvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi iznos od 10.000 KM,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Neplaćanje poreza

Član 211.

Osoba koja ne plati poreske obaveze u skladu s poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Nedopuštena trgovina

Član 212.

- (1) Ko neovlašteno prodaje, kupuje ili vrši razmjenu robe ili predmeta čiji je promet zabranjen ili ograničen propisima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim pravom, ako takvim djelom nije učinjeno drugo krivično djelo za koje je propisana teža kazna,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Roba i predmeti iz stava 1. ovog člana oduzet će se.

Nedopuštena proizvodnja

Član 213.

- (1) Ko proizvede ili preradi robu čija je proizvodnja ili preradivanje zabranjeno propisima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim pravom, ako takvim djelom nije učinjeno drugo krivično djelo za koje je propisana teža kazna,
- kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Roba iz stava 1. ovog člana i sredstva za njenu proizvodnju ili preradu će se oduzeti.

Krijumčarenje

Član 214.

- (1) Ko preko carinske linije prenese robu veće vrijednosti, izbjegavajući mjere carinske kontrole, ili ko se izbjegavajući mjere carinske kontrole bavi prenošenjem robe preko carinske linije,
- kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko bez odgovarajućeg odobrenja, izbjegavajući mjere carinske kontrole, preko carinske linije prenese robu čiji je uvoz ili izvoz zabranjen, ograničen ili zahtijeva posebno odobrenje ili dozvolu nadležnog organa,
- kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako su krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana preko carinske linije preneseni predmeti, roba ili supstance koji su opasni po život ili zdravlje ljudi ili predstavljaju opasnost za javnu sigurnost, ili je to krivično djelo učinjeno upotrebom oružja, sile ili prijetnje,
- učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Roba iz st. 1. do 3. ovog člana će se oduzeti.
- (5) Prijevozno sredstvo čija su tajna ili skrovišta mjesta iskorištena za prijenos robe iz st. 1. do 3. ovog člana, ili koje je namijenjeno za učinjenje krivičnog djela iz st. 1. do 3. ovog člana, oduzet će se ako je vlasnik ili korisnik vozila to znao ili je mogao ili bio dužan znati.

Organiziranje grupe ljudi ili udruženja za krijumčarenje ili rasturanje neocarinjene robe

Član 215.

- (1) Ko organizira grupu ljudi ili drugo udruženje za organizirano krijumčarenje, ili mrežu preprodavača ili posrednika za prodaju ili za rasturanje neocarinjene robe,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ko postane član grupe ljudi ili udruženja iz stava 1. ovog člana,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

Carinska prijevara

Član 216.

- (1) Ko u namjeri da on ili ko drugi izbjegne plaćanje carine ili drugih dadžbina koje se plaćaju prigodom uvoza robe a čiji iznos prelazi 5.000 KM, načini ili podnese carinskom organu krivotvorenu carinsku ispravu, uvjerenje ili drugi dokument koji je lažan,
- kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako obaveza iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od 20.000 KM,
- učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina,
- (3) Ako obaveza iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od 80.000 KM,
- učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

XIX - GLAVA DEVETNAESTA - KRIVIČNA DJELA KORUPCIJE I KRIVIČNA DJELA PROTIV SLUŽBENE I DRUGE ODGOVORNE DUŽNOSTI**Primanje dara i drugih oblika koristi**

Član 217.

- (1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svojeg ovlaštenja izvrši što ne bi smjela izvršiti ili da ne izvrši što bi morala izvršiti,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svojeg ovlaštenja izvrši što bi morala izvršiti ili da ne izvrši što ne bi smjela izvršiti,
- kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, koja poslije vršenja ili nevršenja iz st. 1. i 2. ovog člana, a u vezi s tim, zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist.
- (4) Primiti dar ili imovinska korist oduzet će se.

Davanje dara i drugih oblika koristi

Član 218.

- (1) Ko službenoj ili odgovornoj osobi u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svojeg ovlaštenja izvrši što ne bi smjela izvršiti ili da ne izvrši što bi morala izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,
- kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko službenoj ili odgovornoj osobi u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist da u okviru svojeg ovlaštenja izvrši što bi morala izvršiti ili da ne izvrši što ne bi smjela izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,
- kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i stranu službenu osobu, i prijavio krivično djelo prije njegovog otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno,
- može se osloboditi od kazne.
- (4) Primiti dar ili imovinska korist oduzet će se, a u slučaju iz stava 3. ovog člana može se vratiti osobi koja je dala mito.

Protuzakonito posredovanje

Član 219.

- (1) Ko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korištenjem svog službenog ili uticajnog položaja u institucijama Bosne i Hercegovine posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko koristeći svoj službeni ili uticajni položaj u institucijama Bosne i Hercegovine posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je za učinjenje krivičnog djela iz stava 2. ovog člana primljena nagrada ili kakva druga korist,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Zloupotreba položaja ili ovlaštenja

Član 220.

- (1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, koja iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračivši granice svog službenog ovlaštenja ili ne izvršivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 50.000 KM,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Pronevjera u službi

Član 221.

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne stvari koje su mu povjerene u službi ili uopće na položaju u institucijama Bosne i Hercegovine,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 50.000 KM,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Prijevara u službi

Član 222.

- (1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist, podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlaštenu osobu da izvrši nezakonitu isplatu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 50.000 KM,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Posluga u službi

Član 223.

Ko se neovlašteno posluži novcem, vrijednosnim papirom ili drugim pokretnim stvarima koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama Bosne i Hercegovine, ili te stvari drugom neovlašteno da na poslugu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Nesavjestan rad u službi

Član 224.

- (1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja svjesnim kršenjem zakona, drugih propisa ili općeg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očigledno nesavjesno postupi u vršenju dužnosti, pa usljed toga nastupi teža povreda prava drugog ili imovinska šteta koja prelazi iznos od 1.000 KM,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana došlo do teške povrede prava drugog ili je nastupila imovinska šteta koja prelazi iznos od 10.000 KM,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Odavanje službene tajne

Član 225.

- (1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja neovlašteno drugom priopći, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji predstavljaju službenu tajnu, ili koja pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlaštenoj osobi,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se i osoba koja s ciljem da neovlašteno upotrijebi takve podatke nezakonito iskoristi podatke koji se čuvaju kao službena tajna institucije Bosne i Hercegovine ili osoba koja bez odobrenja te podatke objavi.
- (3) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pogledu naročito povjerljivih podataka, ili radi objavljivanja ili korištenja podataka izvan Bosne i Hercegovine,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana iz nehata,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (5) Nema krivičnog djela iz stava 2. ovog člana, ako ko objavi ili posreduje u objavljivanju službene tajne institucije Bosne

i Hercegovine, čija je sadržina suprotna ustavnom poretku Bosne i Hercegovine, s ciljem da javnosti otkrije nepravilnosti u organizovanju, djelovanju i vođenju službe, ako objavljivanje nema ozbiljne štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu.

- (6) Odredbe st. 1. do 4. ovog člana primijenit će se i prema osobi koja je odala službenu tajnu pošto joj je prestalo svojstvo službene ili odgovorne osobe u institucijama Bosne i Hercegovine.

Krivtvođenje službene isprave

Član 226.

- (1) Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom, odnosno službenim pečatom ovjeri službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis s neistinitim sadržajem, ili koja svojim potpisom, odnosno službenim pečatom omogućiti pravljenje takve isprave, knjige ili spisa s neistinitim sadržajem,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja neistinitu službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis upotrijebi u službi ili poslovanju kao da su istiniti, ili koja službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj mjeri ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivom.

Protuzakonita naplata i isplata

Član 227.

Službena ili odgovorna osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja od drugog naplati nešto što drugi nije dužan da plati, ili naplati više nego što je dužan da plati, ili koja pri isplati ili predaji kakvih stvari manje isplati, odnosno preda,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Protuzakonito oslobodenje osobe lišene slobode

Član 228.

Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja protuzakonito oslobodi osobu lišenu slobode koja joj je povjerena na čuvanje, ili joj pomogne da pobjegne, ili joj omogućava nedopuštenu vezu ili prepisku radi pripremanja bještva,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Protuzakonito prisvajanje stvari pri pretresanju ili izvršenju

Član 229.

Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine koja pri pretresanju stana, prostorija ili osoba, ili pri izvršenju oduzme pokretnu stvar s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravnu imovinsku korist,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XX - GLAVA DVADESETA - KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVOSUĐA

Neprijavlivanje krivičnog djela ili učinitelja

Član 230.

- (1) Ko zna za učinitelja krivičnog djela za koje se po zakonu Bosne i Hercegovine može izreći kazna dugotrajnog zatvora, ili ko samo zna da je takvo djelo učinjeno, pa to ne

prijavi, iako od takve prijave ovisi blagovremeno otkrivanje učinitelja ili krivičnog djela,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne prijavi krivično djelo za koje je saznala u vršenju svoje dužnosti, ako se za to krivično djelo po zakonu Bosne i Hercegovine može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna.
- (3) Za krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni partner, osoba koja živi s njim u vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik i njihov bračni partner ili osoba s kojom žive u vanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.

Neprijavlivanje osobe koja je optužena od strane Međunarodnog krivičnog suda

Član 231.

- (1) Ko, znajući za optužnicu i znajući gdje se kreće ili nalazi osoba optužena od strane Međunarodnog krivičnog suda, ne prijavi kretanje ili mjesto gdje se ta osoba nalazi, iako blagovremen pronalazak te osobe ovisi o takvoj prijavi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Za krivično djelo iz stava 1. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni partner, osoba koja živi s njim u vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik i njihov bračni partner ili osoba s kojom žive u vanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.

Pomoć učinitelju poslije učinjenog krivičnog djela

Član 232.

- (1) Ko krije učinitelja krivičnog djela propisanog zakonom Bosne i Hercegovine ili mu prikrivanjem oruđa, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili ko krije osobu osuđenu po zakonu Bosne i Hercegovine ili poduzima što drugo čime se ide za tim da se ne izvrši izrečena kazna, mjera sigurnosti ili odgojna zavodska mjera propisana zakonom Bosne i Hercegovine,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ko pruži pomoć učinitelju krivičnog djela za koje se po zakonu Bosne i Hercegovine može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ko pruži pomoć učinitelju krivičnog djela za koje je zakonom Bosne i Hercegovine propisana kazna dugotrajnog zatvora,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (4) Kazna izrečena za krivično djelo iz stava 1. ovog člana ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne izrečene za krivično djelo u pogledu kojeg je pružena pomoć.

- (5) Za krivično djelo iz st. 1. do 3. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni partner, osoba koja živi s njim u vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik ili njihov bračni partner ili osoba s kojom žive u vanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.

Pomoć osobi optuženoj od strane Međunarodnog krivičnog suda

Član 233.

- (1) Ko pruži pomoć ili krije osobu optuženu od strane Međunarodnog krivičnog suda ili joj pomogne da ne bude otkrivena,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Za krivično djelo iz stavka 1. ovoga člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni partner, osoba koja živi s njim u vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik i njihov bračni partner ili osoba s kojom žive u vanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.

Lažno prijavljivanje

Član 234.

- (1) Ko prijavi neku određenu osobu da je učinila krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, a zna da ta osoba nije učinitelj,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko podmetanjem tragova krivičnog djela ili na drugi način izazove pokretanje krivičnog postupka zbog krivičnog djela propisanog zakonom Bosne i Hercegovine protiv osobe za koju zna da nije učinitelj.
- (3) Ko sam sebe prijavi da je učinio krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, iako ga nije učinio,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se ko prijavi da je učinjeno krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, iako zna da to djelo nije učinjeno.

Davanje lažnog iskaza

Član 235.

- (1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine da lažan iskaz,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se stranka koja prilikom izvođenja dokaza saslušanjem stranaka u parničnom ili upravnom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine, da lažan iskaz, a na tom je iskazu zasnovana odluka donesena u tom postupku.
- (3) Ako je lažan iskaz dat u krivičnom postupku,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako su usljed krivičnog djela iz stava 3. ovog člana nastupile osobito teške posljedice za okrivljenog,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Ako učinitelj dobrovoljno opozove svoj lažan iskaz prije nego što je donesena konačna odluka,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci,
a može se i osloboditi od kazne.

Sprječavanje dokazivanja

Član 236.

- (1) Ko svjedoka ili vještaka u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine, silom, prijetnjom ili drugim oblikom prisile, ili obećanjem dara ili kakve druge koristi navede na lažan iskaz,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine, sakrije, ošteti, uništi ili učini neupotrebljivim tuđi predmet ili ispravu koja služi dokazivanju,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Povreda tajnosti postupka

Član 237.

Ko neovlašteno otkrije ono što je saznao u sudskom, prekršajnom ili u upravnom postupku pred institucijama Bosne i Hercegovine, a što se po zakonu ne smije objaviti ili je odlukom Suda Bosne i Hercegovine ili nadležne institucije Bosne i Hercegovine proglašeno kao tajna,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Kršenje zakona od strane sudije

Član 238.

Sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine ili Doma za ljudska prava, koji s ciljem da drugom pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu, donese nezakonitu odluku ili na drugi način prekrši zakon u vršenju svoje službene dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Neizvršenje odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine ili Doma za ljudska prava

Član 239.

Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, institucijama entiteta ili institucijama Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koja odbije da izvrši konačnu i izvršnu odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine ili Doma za ljudska prava, ili sprječava da se takva odluka izvrši, ili na drugi način onemogućava njeno izvršenje,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Odavanje identiteta zaštićenog svjedoka

Član 240.

Sudija Suda Bosne i Hercegovine ili druga službena osoba koja je učestvovala u saslušanju zaštićenog svjedoka u krivičnom postupku koji se vodi po zakonu Bosne i Hercegovine, koja učini dostupnim neovlaštenoj osobi podatke o identitetu zaštićenog svjedoka,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Ometanje rada pravosuđa

Član 241.

- (1) Ko koristi fizičku silu, prijetnju, zastrašivanje ili obećava, nudi ili daje nedopuštenu korist, kako bi naveo na davanje lažanog iskaza ili spriječio davanje iskaza ili izvođenje dokaza u krivičnom postupku koji se vodi po zakonu Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ko koristi fizičku silu, prijetnju ili zastrašivanje kako bi spriječio sudiju, tužitelja ili službenu osobu organa za provođenje zakona da vrše službenu dužnost u vezi s krivičnim postupkom koji se vodi po zakonu Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XXI - GLAVA DVADESET I PRVA - KRIVIČNA DJELA POVREDE AUTORSKIH PRAVA

Zloupotreba autorskih prava

Član 242.

- (1) Osoba koja pod svojim imenom ili pod imenom drugoga, objavi, prikaže, izvede, prenese ili na drugi način saopći javnosti tuđe djelo koje se u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine smatra autorskim djelom ili dozvoli da se to učini,

kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko bez navođenja imena ili pseudonima autora objavi, prikaže, izvede, prenese ili na drugi način saopći javnosti tuđe djelo iz stava 1. ovog člana na kojem je označeno ime ili pseudonim autora, ili na nedozvoljen način unese dijelove tuđeg djela iz stava 1. ovog člana u svoje autorsko djelo ili dozvoli da se to učini.

- (3) Osoba koja uništi, izobličići, nagrdi ili na drugi način bez odobrenja autora, izmijeni tuđe djelo iz stava 1. ovog člana,

kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko bez navođenja imena ili pseudonima umjetnika izvodača, osim ako umjetnik izvođač želi ostati anonimn, objavi, prikaže, prenese ili na drugi način saopći javnosti njegovu izvedbu.

- (5) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se ko uništi, izobličići, nagrdi, sakati ili na drugi način bez odobrenja umjetnika izvodača, izmijeni snimljenu izvedbu umjetnika izvodača.

- (6) Ako je učinjenjem krivičnog djela iz st. 1. do 5. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzrokovana znatna šteta, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzrokovanja takve štete,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Nedozvoljeno korištenje autorskih prava

Član 243.

- (1) Ko bez odobrenja autora ili drugog nositelja autorskog prava, odnosno osobe koja je ovlaštena dati odobrenje kada je odobrenje prema zakonu Bosne i Hercegovine potrebno, ili protivno njihovoj zabrani, fiksira na materijalnu podlogu, reproducira, umnoži, stavi u promet, iznajmi, uveze, prenese preko državne granice, prikaže, izvede, odašilje, prenese, učini dostupnim javnosti, prevede, prilagodi, obradi, preradi ili na drugi način upotrijebi autorsko djelo,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko bez odobrenja umjetnika izvodača, odnosno osobe koja je ovlaštena dati odobrenje, kada je prema odredbama zakona Bosne i Hercegovine ono potrebno ili protivno njihovoj zabrani, snimi, reproducira, umnoži, stavi u promet,

iznajmi, uveze, prenese preko državne granice, prikaže, izvede, odašilje, prenese, učini dostupnim javnosti ili na drugi način upotrijebi izvedbu umjetnika izvodača.

- (3) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko u namjeri da omogući neovlaštenu upotrebu autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvodača proizvede, uveze, prenese preko državne granice, stavi u promet, iznajmi, omogući drugome upotrebu ili korištenje bilo koje vrste opreme ili sredstva kojem je osnovna ili pretežna svrha omogućiti neovlašteno otklanjanje ili osujećivanje kojeg tehničkog sredstva ili računarskog programa namijenjenog zaštiti prava autora ili umjetnika izvodača od neovlaštene upotrebe.

- (4) Osoba kod koje se zateknu predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za učinjenje, ili su nastali krivičnim djelom iz st. 1. do 3. ovog člana, a koja je to znala ili mogla ili bila dužna znati,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

- (5) Ako je učinjenjem krivičnog djela iz st. 1. do 3. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzrokovana znatna šteta, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzrokovanja takve štete,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (6) Predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela, ili su nastali krivičnim djelom iz st. 1. do 3. ovog člana, oduzet će se i uništiti.

Nedozvoljeno korištenje prava proizvođača zvučne snimke

Član 244.

- (1) Ko bez odobrenja proizvođača zvučne snimke, kada je odobrenje u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine potrebno, ili protivno njegovoj zabrani, emitira, umnoži izravno ili neizravno njegovu zvučnu snimku, neovlašteno stavi u promet, iznajmi, uveze, prenese preko državne granice ili učini dostupnom javnosti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko bez odobrenja nositelja prava u vezi s radiodifuzijskim emisijama kada je prema zakonu Bosne i Hercegovine takvo odobrenje potrebno, ili protivno zabrani, re-emitira emisiju, ili snimi, umnoži ili stavi u promet snimku emisije.

- (3) Ako je učinjenjem krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzrokovana znatna šteta, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzrokovanja takve štete,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (4) Predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela, ili su nastali krivičnim djelom iz st. 1. do 3. ovog člana, oduzet će se i uništiti.

Nedozvoljeno korištenje prava radiodifuzije

Član 245.

- (1) Ko bez odobrenja ovlaštenog distributera enkriptiranog satelitskog signala, proizvodi ili obavlja montažu, mijenja, uvozi, izvozi, prodaje, iznajmljuje ili na drugi način stavlja u promet materijalni ili nematerijalni uređaj ili sistem za dekodiranje takvog signala, ako zna ili mora znati da taj uređaj ili sistem pretežno služi za dekodiranje enkriptiranog satelitskog signala,

kaznit će novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

